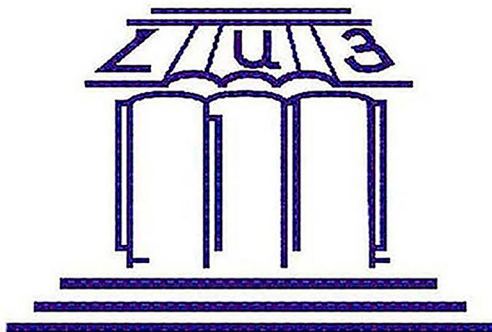

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Մույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԿՈՊԱԶԵ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՊԱՅԲԱՐԻ ՈՒ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԻ
10 ՏԱՐԻ

355.3

Կ-73

ՊԵՐԵՎԱՆ

1931

355.3
4-73

1 MAR 2010

CA 32-K
2/61

ԽՍՀՄ: Գրականությունը ըստ լեզուների, ժանրեր, ՀՍԽՀ

400ԱԶԵ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՊԱՅՔԱՐԻ ՈՒ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԻ
10 ՏԱՐԻ

Հ. Հ. Դիվիզիայի Քաղաքացիական հրատարակություն

1981

ՅԵՐԵՎԱՆ

Копадзе

10 лет борьбы и побед

60920.67

Պատվեր № 2086

Գրանցված 6374 (բ)

Տիրում 1500

Հայպետհրատի տպարան

Վրացական կարմիր զորամասերը ծնվել են մենեմլիկների դեմ մղված պայքարի կրակում

Վրացական հակահեղափոխությունը դեմ մղված կատաղի պայքարում, հանուն խորհուրդների իշխանության, ընդդեմ մենեմլիկյան դիկտատուրայի, ծնվեցին կարմիր բանակի վրացական զորամասերը:

Վրաստանի խորհրդայնացումն աշխատավոր մասսաներին տպառազրեց «դեմոկրատական» հանրապետության կառավարության կողոպուտից և շահագործումից և հիմք դրեց պրոլետարական դիկտատուրայի այդ ամուր հենարանի՝ վրացական կարմիր զորամասերի կազմակերպմանը:

Անդրկովկասի անջատման ստաժին իսկ որից և Անդրկովկասյան հակահեղափոխական կուսակցությունների— մենեմլիկների, մուսավաթականների և դաշնակների տիրապետության միջև վերջին որը, այդ ժամանակաշրջանը հարուստ և Վրաստանի աշխուժացման անվերջ ապստամբություններից, ինչպիսին են՝ կոմունիստ-կուսակցության լուսնահերթի տակ անցած, հանուն խորհուրդների իշխանության և Ռուսաստանի հեղափոխական պրոլետարիատի հետ սերտ միություն, գյուղացիության ապստամբությունները 1918, 19, 20 և 21 թվականներին: Այդ ժամանակաշրջանը հանդիսանում և վրացական բանվորադուրապական կարմիր զորամասերի կազմակերպման նույնատիպը: Իդուր Ելին ցանկանում և ձգտում մենեմլիկները, դաշնակներն ու մուսավաթականներն անջատել Անդրկովկասը պրոլետարական հեղափոխության հզոր այրեններից, ողնուխան կանգնելով իմպերիալիստ-

տական սեփականության բանականությունը, խեղդելու Հոկտեմբերի հեղափոխական սովետականությունը:

Խմբերի աշխատական պատերազմի ճակատից վերադարձող ղեկավարները պահպանելով իրենց իրավունքները, չեն թողնում իրենց խաղաղության և հողի: Աշխատավոր դուրսագրությունները կորցրած իրեն հույսերը մենչելիկյան կառավարությունից կորցրած իրեն հարցի լուծման ասպարեզում, ընտրում եր այդ կառավարության հեղափոխական տապալման ուղին, խորհրդային իշխանությունից պաշտպաններ համար: Մենչելիկյաների տիրապետությունը հասցրեց գյուղացիությանը ծայր աստիճանի քայքայման, առանց այդ էլ խմբերի աշխատական կեռի հետեմանքով քայքայված գյուղացիությունը հասավ իրեն անկման վերջին աստիճանին:

Գյուղացիները յեւ առջումաքերը յանկումը

Մենչելիկյաների ամբողջ ուշադրությունը բեկեռված էր դեպի բայլեմիզմի դեմ մղված պայքարը: Նրանք գաղափարական ծառայություն եւին մատուցում խմբերի աշխատական սեփականներին՝ Վրաստանը դարձնելու խմբերի աշխատական Ֆրանսիայի, Գերմանիայի կամ Անգլիայի գաթուղը: Այդպիսի ու կրակի մեջ խեղդվում էր աշխատավոր գյուղացիության ամեն մի հեղափոխական շարժում, ծաղկող շրջաններն ու գյուղերը սուրի ու կրակի թատերաբեմ ելին դարձրել: Ահա դեմոկրատական «գրախոս» պոռոչները:

Միանգամայն բնական է, վոր այդպիսի պայմաններում գյուղացիության և արդյունաբերության դարպարացման մասին խոսք չկենէլ չէր կարող: Մենչելիկյան կառավարության նախագահ Ժորժանիան հարկադրված էր բացարձակ հայտարարելու դրա մասին, 1920 թ. հոկտեմբերին գումարված տնտեսական խոր-

հրահրությունը. «Մի քանի ժամանակ սրտից առաջ մենք ասում եյինք, վոր տնտեսապես գիգանտական բայլերով մենք գնում ենք դեպի անկում: Վերջերում մի քանի անգամ մենք դրա մասին կրկնել ենք և կարծես քե այնքան ենք սովորել այդ հարցերին, վոր առանձին նշանակութուն նրանց չենք տալիս: Հիմա այս բոլոր իրականությունն է: Հիմա առեն մեկը մեզանից գգում է իրեն վրա դառն իրականությունը՝ մենք հասել ենք անկման»:

Թե ինչ դրություն մեջ էր գյուղատնտեսությունը, վերցնենք գյուղատնտեսության մի շարք կարեւոր ճյուղերը:

Այգեգործություն. — Գյուղատնտեսության կարեւորագույն ճյուղերից մեկը տարեց-տարի ընկնում էր. համապատասխան չափով ընկնում էր նրա արտադրանքի եքսպորտը: Յեթե մինչեւ պատերազմը Վրաստանից արտահանվում է մոտ 3 միլիոն դուլլ գինի, ապա մենչելիկյաների տիրապետության որոշ արտահանված է միմիայն 327 հազար դուլլ: Այսպիսով, գյուղատնտեսությունը տարեկան կորցնում էր 6 միլիոն դուլլի, իսկ 3 տարվա ընթացքում նա զրկվել է 18 միլիոն դուլլի չեղածուտից միմիայն գինեգործության ասպարեզում:

Միսխտագործություն. — 1914 թվին ծխախոտի ցանքերի տարածությունը հասնում էր 25 հազար 800 դեկտարին, 1920 թվին միայն 2 հազար 257 դեկ., կամ անկում 7 անգամ:

Մետաքագործություն. — 1914 թ. բացված է յեղէլ 630 հազար միսից անք. 1918 թ.՝ 192 հազար, իսկ 1920 թվին միայն 47 հազար միսով:

Այդպիսի կատառոթիկ վիճակ տիրում էր գյուղատնտեսության և մյուս ճյուղերում:

Ավելի քան վատ վիճակի մեջ էր գտնվում արդյունաբերությունը: Արդյունաբերական արտադրանքի անկում, գրեթե բոլոր խոշոր ձեռնարկների կատարյալ

լիկլիղացիա, բանխորութեան կենսական մակարդակի խիստ անկում:

Մարգանցի արտադրանքը կրճատվել էր 12 անգամ. 23 գործարանից աշխատում էին միայն վեցը: Միսխոտադործարանների արտադրանքը կրճատվել էր 2-ից ամբողջ անգամ ըստ նախադրատեղագրման թվերի: Ահա մի քանի թվեր բանխորութեան ռեալ աշխատավարձի նկատմամբ

Աշխատավարձի թիվիստով (ամսական)

	Հունվար 1920	Փետրվար 1921
1. մետաղադործ	30 ա. 12 կ.	7 ա. 99 կ.
2. ելեկտրամոտ	26 ա. 10 կ.	7 ա. 35 կ.
3. ապագր. բանվ.	20 ա. 68 կ.	6 ա. 05 կ.

Ավելի քան ցատկուն ապացույց բանվորների կենսական մակարդակի անկման, կարող է ծառայել չուկատական գների աճումը:

	1913 թ.	1916 թ.	1918 թ.	1920 թ.
Շուկայի դները	100	141	2940	176152
Աշխատավարձը	100	119	1428	34000

Շուկայական գների չտեսնված աճում, աշխատավարձի անկում, աշխատավոր գյուղացիութեան դրութեան ծայր աստիճան աղքատացում. ահա Յերկրորդ հիտլերի անհաղթելի «հերոսների» տնտեսափարութեան արդյունքները:

Կառավարութեան 1919 թվի հաշվետվութեանից պարզվում է, վոր պետութեան յեկամուտները 1919 թ. հունիսին 96 միլիոն 188 հազար ուրբ., իսկ ծախսերը՝ 342 միլիոն 244 հազար ուրբու: Այդ հսկայական դեֆիցիտի ծածկումը թղթադրամով առաջ էր բերում դրամի արժեքի կատաստրոֆիկ անկում:

Արդյունաբերութեանը և գյուղատնտեսութեանը բնկում էր, դրա տեղ ծաղկում էր սոցիալական և ծայր աստիճան աղքատութեան ելին հասնում բանվորներն ու աշխատավոր գյուղացիները:

Կառավարութեանը ապրում էր խմբերալիստական պատերազմի մնացորդներով:

Գյուղացիական ապստամբությունները, պարսիզանական ջոկատները յեվ պայաւր խորհուրդների համար

Մենչևիկյան կառավարութեան կատարյալ անընդունակութեանը յերկրի ժողովրդական տնտեսութեան բարձրացման գործում ավելի ու ավելի յեր դարձեց՝ նում աշխատավոր մասսաների դատակարգային դիտակցութեանը՝ հեղափոխական պայքարի ուղին ընտրելու, փրկելու յերկիրը և աշխատավորութեանը կատաստրոֆիկ վիճակից:

Իմպերիալիզմի ակտիվ պատրաստութեանները խորհուրդների դեմ, «դեմոկրատական» կառավարութեան լակեյական ոգնութեանը սպիտակ դորքերին, կոմունիստական կազմակերպութեանների դեմ մղած, չտեսնված դադանութեանները, զնդակահարութեանները, թալանը, աշխատավոր մասսաների նկատմամբ

գործարած ժանդարմական միջոցները, մի շարք գյուղերի և չրջանների սրի մատնելը կանգնեցրին Վրաստանի աշխատավորութեանը ապստամբութեան ճանապարհի առաջ, յեղբայրական ձեռք մեկնելու Ռուսաստանի պրոլետարիատին, մենչևիկյան գաղբելի լուծը խորտակելու համար: Գյուղացիական ապստամբութեանների մի ամբողջ շարան 1918 թ. Լեյխումի գալստում, Հարավ-Ռսեթիայում, Մինդրելիայում, Սուխումում, Գուչետում և Նորաչենի չրջանում բնթացել և բալլեվիկյան լոյուեղների տակ:

Գյուղացիական աղբ տարերային ապստամբութեանները, առաջին հեղափոխական ջոկատները, խորհուրդների կազմակերպման փորձերը, բալխանաչափ կազմակերպչական ամբութեան և վեներոն չունեյին: 1918 թ. սկզբին ապստամբեց Հարավ-Ռսեթիայի դյուղացիութեանը: Սրանից հետո բռնկվեց ապստամբու-

թյունը Լեւոնումի դավաճում։ Մարտի 25-ին ապստամբության Սուխումը, նրանից հետո Մինդրեխան, վորսեղ մասնակցում էլին 600 զինված զյուղացիներ։ Նույն թվին հունվարին բարձրացավ Գուշետի դավաճը, ապրստամբները ջարդելով մենշևիկյան զորամասերին հաստատեցին Խորհրդային իշխանություն և շարժվեցին դեպի Թիֆլիս։ Ամբողջ ամիս ու կես զինացավ այդ ապստամբությունը և միայն «խառնադեմ» զվարդիայի» սպանությունը խեղդվեց լարբարոս և զարանսային միջոցներով։

Ապստամբների հետ միասին զնդակահարվում էլին նաև բոլորովին անձեղ զյուղացիները։ Գերմանական և մենշևիկյան հրետանու կրակի դոհ գնացին ապրստամբած մի շարք զյուղեր։ Շատ սակավ զինված զյուղացիությունը ցույց տվեց չտեսնված հերոսություն և փայլուն սրինակներ՝ մենշևիկ ստամոքսը զինված իմպերիալիստական պետությունների բանակի և մենշևիկյան զվարդիայի դեմ մղված կատաղի պայքարում։ Իրենց դադանությունը մենշևիկները փորձում էլին խեղդել հեղափոխական շարժումը վրաստանում և աշխատավորության արջան գնով պահպանելու իրենց դիկտատուրան։

«Դեմոկրատական» կառավարության տխրահռչակ ղեկավարները բացարձակ հայտարարում էլին, վոր նրանց գլխավոր թշնամին բալչևիկդմն է։

«Ժողովրդական զվարդիայի» նախագահ Զուդելին իրեն նահանջի մասին տաճկական զորքերի առաջնադաշտմից, այնինչ նրանք ստանց վոչ մի դիմադրության վերջրցին Բաթումը և շարժվում էլին դեպի յերկրի խորքը, այսպես և դրում՝ «4-ին ապրիլի 1918 թ. Սամսոնի։ Յերեկ յեղա նաբանների. նաբանների մեր վերջին կայանն է. մտածում ենք այդտեղ ամրանալ, բայց կարող ենք արդյոք կանգնեցնել քշնամուն։ Իսկ հիմա մի նոր վտանգ, այսպես կոչված

«բայլշեվիզմ»։ Սուխումը բայլշեվիկների ձեռնումն է. Մինգրեթիայում ուժեղ դիմադրություն են ցույց տալիս։ Թուրքեր և բայլշեվիկներ։ Բայլշեվիկները դեմոկրատիայի ներքին քշնամիներն են ... վաղը—չարունակում է իրեն որագիրը Զուդելին— սկսում ենք վճարական գործադրություններ, ինչ էլ վոր լինի՝ լիկվիդացիայի յեմքարկելու այս դավաճանությունը (խոսում է զյուղացիական ապստամբության մասին), վարպետի իրեն ժամանակին կարողանանք գրավել արտափին փրկանով»։

Խեղդել աշխատավոր զյուղացիության ապստամբությունը, նրա պայքարը հողի համար, պաշտպանել աղնվականության, մանր բուրժուազիայի, սպեկուլյանտների, տերտերների շահերը, Տաճկաստանի և Գերմանիայի տիրապետության դնով անջատվել արդիստական հեղափոխությունից, իմպերիալիստական զորքերի, ով էլ ուզում է լինի՝ տեղափոխությունները ներքին ճակատում անգին զյուղացիությանը դեմ կոպելու համար, ահա այն խաշտառակ ուղին, վոր ընտրել են մենշևիկները և բոլոր հակահեղափոխական կուսակցությունները վրաստանում 1917—1921 թ.։

1918 թ. ապստամբությունները ճնշվեցին։ Կոմունիստական կուսակցությունը դնահատելով գրությունը համապետական յեղրակացություններ հանեց վերջնելով իրեն ձեռքը հեղափոխական շարժումը, համախրմրելով բանվոր դասակարգի և զյուղացիության ուժերը՝ վճռական պայքարի համար մենշևիկյան դիկտատուրայի դեմ։

1919 թ. սկսվում է ապստամբությունների մի նոր ալիք, վորը շարունակվում է դեմոկրատական հանրապետության մինչև վերջին որերը։ Մենշևիկները մտածելով ամենայն խառնությունը խեղդելու 18 թվի ապրստամբությունը, սխալվեցին։

Գաղաճությունների հետմիջոցը յեղավ 1919 թվի ամիսի ծավալուն ապստամբությունը։ Ահա թե ինչպես և նկարագրում մենշևիկյան մամուլը 1919 թվի դեպը

բերը՝ «Հոկտեմբերի 24-ին տեղի ունեցան բայլշեվիկ-
յան յեղույթներ Սամորեդիում, Կուլաշում և Գու-
բում: Սամորեդիում մեղավորները բռնված են. Կու-
լաշիում ամբոխը ներս խուժեց Մարանի գյուղից և գր-
ավեց մի շարք հիմնարկներ, Գուբի գյուղում ապրա-
տամբները դուրս յեկան Կամուկիստական դրոշակնե-
րով, զինաքափ արեցին միլիցիան և մի շարք ֆադախ-
ցիների: Սաշելամ գյուղում բայլշեվիկյան յեղույթների
ժամանակ վերավարվել և կամխարը: Մարանի գյուղում
բայլշեվիկյան յեղույթում մասնակցել է 30 մարդ: Վի-
րավորված է Վարչական գործերի վարիչ Կորդաձյան,
գրավված է փոստը և հեռագրատունը: Գուշեռից վոչ
հեռու հոկտեմբերի 24-ին ստավոտյան ժամը 4-ին հար-
ձակում կատարվեց Բագայետի կոմիսարիատի վրա. զի-
նաքափ արվեց 4 միլիցիաներ. հրաձգությունը շարու-
նակվում եր 15 րոպե»:

... «9-ին հոյեմբերի Ալսալֆալակում և Մեջբեսե-
վիում (Գորիսի գավառ) խռովության մասնակիցների
կողմից ձերբակալված է տեղական ադմինիստրացիան
և տեղական ինֆանտարիայի անդամները. իսկ Մեջ-
բեսեվիում, բացի դրանցից ձերբակալված է նաև
միլիցիայի պետը: Ընդամենը ձերբակալված է 40 հոգի:

... «Լանջիստում հոյեմբերի 9-ին բայլշեվիկները
խեղցին տեղական բոլոր հասարակական և պետական
հիմնարկները, կտրեցին հեռագրական կապը...

Նույն այդ օրը բայլշեվիկները գրավեցին Սուպս
գյուղը:

... «9 հոյեմբերի ամբոխը գրավեց Չոխատաուրի
գյուղը. հայտարարեց խորհրդային իշխանություն և
ձերբակալեց ազգային գվարդիայի շտաբի անդամ Զի-
գոգենեյին»:

Նույն այդ ժամանակաշրջանին կառավարական հա-
ղորդաբերությունները հայտնում են՝

«Լագոդեխի հոկտեմբերի 24. առավոտյան ժամը
4-ին բայլշեվիկյան ամբոխը թվով 30 հոգի ներս խու-
ժեց գյուղը, գրավեց փոստը, հեռագրատունը, ինֆնա-
վարությունը և հաստատեց խոր. իշխանություն»:

Ընդհարման ժամանակ սպանված է սահմանապահ
ջոկատի մեկ զինվոր և մեկ ապստամբ, ծանր վիրավոր-
ված է սպա Գամկրիլիձեն և մեկ միլիցիոներ: Ամբոխը
գրավեց զինապահեստը, 150 հրացան և այլն...

«Փ. Փոքրի 23-ին հոկտեմբերի, յերեկոյան ժամը
8-ին կայացավ տեղական բայլշեվիկների գաղտնի ժո-
ղովմ, վորտեղ վորտեցին դուրս գալ մյուս որը առա-
վադյան շուտ և գրավել իշխանությունը:

Ապստամբությանը պետք է մասնակցեցին զլխավո-
րացես ծովայինները և Նաբատա գյուղի բնակիչները:

Ապստամբության ղեկավարները ձերբակալվում
են, նրանց թվում ռազմական հավի կապիտան Մակա-
լաիկյա և մեկ նախկին սպա: Ընդամենը ձերբակալված
է 100 մարդ:

Ապստամբության կազմակերպման մեջ մեծ դեր է
խաղացել նավաստիների արհմիությունը, վորը կառա-
վարության վորտումը ցրված է» (Պորհուրդները և
պայքարը ի. Իշխանություն համար. Ծ. Մախարաձե):

Ահա մեծշեվիկյան մամուլի հատ ու կենտ և աղա-
վադված տեղեկությունները անհաջող ապստամբու-
թյան մասին:

Մենշևիկյան մամուլը լկտի կերպով ծածկում է
այդ յեղույթների հակառակած թափը, վորի անհաջողու-
թյունը պետք է բացատրել ապստամբության ղեկավա-
րող կենտրոնի, ռազմական շտաբի պրովոկալով ապրա-
տամբության նախորդին, վորի հետեվանքով վերջինս
հետաձգվեց, բայց չնորհիվ կապի վրա պայմանների,
այնուամենայնիվ մի շարք տեղերում ապստամբությու-
նը բռնկվեց:

Լսենք թե ինչպես և նկարագրում հեղափոխական
դյուղացիության դահձ, դվարդեայի շտաբի նախա-
դահ Զուդելին, ապստամբ դյուղացիների շարժման ճի-
շումը հարավ Ոսեթիայում՝ «Ոսեթիաները փախան սա-
րեքը, նրանք շատ տուժեցին, իսկ մենք համարյա թե
վոչ մի կորստ չունեցանք: Գվարդիականները շատ են
վրդովվում մեր քշնամիների դեմ և դրա համար այն-
ցին մի քանի գյուղեր... գիշեր է. չորս կողմը նկատ-

վում են կրակներ, վառվում են ապստամբ գյուղացիների տները: Յես արդեն սովորել եմ և նայում եմ շատ սառնասիրտ...

Չկա, չկա հանգստություն, վառվում են շրջապատում ոռոտիմների գյուղերը, բայց ուրիշ յեւլ չկա:

Յես հաճախ խղճով նայում եմ մոխրակույտ դարձած գյուղերի վրա: Յես բոլորովին համոզւած եմ:

Տները վառվում են, ամենուրեք կրակ է ու բոց...

Տներն այստեղ կառուցված են բարձունքների վրա և յերեւի ոռոտիմները մտածում են, վոր դրանք մեզ համար անառիկ կլինեն. սակայն հիմա ամենուրեք խաբույշ է:

Վառվում է ու վառվում: Կատաղի կրակ է:

Մի ինչ վոր սարսափելի և դաժան գեղեցկություն է»:

Այսպես է հրձիւմ ավերածութեան «դեղեցկութեամբ» այսպես կոչեցաւ «սոցիալիստ» նորածնունդ մենչեւիկիյան ժանդարմը իրեն սատարացնելով:

Մակայն և վոչինչ չէր կարող կոտրել կամ թուլացնել Վրաստանի աշխատավորութեան հերոսական պայքարը դադրելի մենչեւիկիյան իշխանութեան տապալման համար: Ի դուր ելին «դեմոկրատիկ» հանրապետութեան, իմպերիալիստական Յերոպայի լակեյների ջանքերը, «խաղաղութիւն» ստեղծելու Վրաստանում:

Կառավարութեան նախագահ Նոյ ժողովանիան Ժողովրդական դարգեիայի համադրումարին հանդատացնելով իրեն, / հայտարարում է՝ «Հավատացած կերպով կարելի չէ ասել, վոր այսօր, 1920 թ. Վրաստանը միակ յերկիրն է, վորտեղ ժողովուրդը ազատ է բայշեւիկիյան վարակումից: Բայշեւիկիյները մեզ մոտ պարտութիւն կրեցին, քե բարոյայես և քե գաղափարայես...

Ավելի լուրջ ելին մոտենում Վրաստանում կատարվող իրադարձութիւններին բուրժուական կուսակցութիւնները: Սև հարյուրյակային «Վրաստան» թերթը գրում է. «Չի կարելի չնշել այն փաստը, վոր մեր արհեստակցական միութիւնները վարակվում են բայշե-

վիզմով, վարն անպայման սպառնում է մեզ կարուտով»:

Նացիոնալ դեմոկրատական «Մակարագելո» թերթը, գրում էր. «Բոլորովին այլ ուժ էր ներկայացնում կոմունիզմը մի քանի ամիս սրանից առաջ, քան այսօր: Այն ժամանակ անհատներ էլին և չկար կազմակերպություն. նրանց աշխատանքը վաչ մի հետեւանքի էր հանգում և յեւույթները պարտվում էլին, սակայն այսօր պատկերը փոխվել է: Ուրատուածնի պայմանագիրը և բայշեւիկիյան աշխատանքի լեգալիզացիան նստաւոր և բայշեւիկիյան աշխատանքի լեգալիզացիան բայշեւիկիյան անմանը: Այսօր Վրաստանի բայշեւիկիյները ունեն իրենց կազմակերպությունը: Բանվորական այս կամ այն շրջաններում նրանք ունեն մեծամասնութիւն, ինչպես որինակ՝ տագոբիշների միութիւնը, վորտեղ ընտրութիւնների ժամանակ ցայտուն կերպով աչքի յեր ընկնում բայշեւիկիյան տրամադրութիւնը: Ընդհանրապես բայշեւիկիյան աշխատանքը ստացել է լայն բնույթ»:

Այսպես են նկարագրվում այն ժամանակվա մամուլում բանվորներին և դաշակացիներին հեղափոխական վերդովմունքի դերաճումը և կոմկուսակցութեան ազդեցութեան ուժեղացումը:

Աղդային խորհուրդը, հետագայում վրացական պարլամենտը, սենեալով իրեն կազմում աղմակաւորութեան, հոգեվորակնութեան, քաղաքային դոմաների և հաւարակական բարեգործական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչներին, իրեն դոյութեան առաջին խի տըր Վրաստանը «անկախ» հայտարարեց:

Ինչպես այդ որերին, նույնպես և հետագայում, «անկախ» պետութեան քաղաքականութիւնը բնորոշվում էր իմպերիալիստական պետութիւնների բանակների զենեւալներին կողմից:

Իմպերիալիզմին պետք էր ճանապարհ դեպի Հրնդկաստան: Նրանց անհրաժեշտ էր ձեռք դցել Բագվի նավթ. իսկ դրա համար անպայման նրանք պետք է

իշխելն Անդրկովկասում: Յայտուն ապացույց աղնդա-
կան իմպերիալիզմի ծրագրերի, կարող և ծառայել
նապիթարգյունաբերութեան բնկերութուններն մեկը
նախագահ Գերբերա Ելլենի ճառը: 1918 թ. դեկտեմբե-
րին նապիթային տրեստի տարեկան ժողովում, Ելլենն ա-
սում է՝

«Բրիտանական զինված ուժերը յեկացին կովկա-
սում... նրանց գալը վաղընում էլին բոլոր ժողո-
վուրդները, վորոնք ոգնություն էլին աղերսում տան-
կական վտանգի և բայլշեվիկներն դեմ... վոչ մի ժա-
մանակ բրիտանական կղզիների պատմությունը չի տը-
վել բրիտանական առեվտրի և Բրիտանիայի ազդեցու-
թյան տարածման աշդպիսի նպատակովր դեպքեր,
յերկրորդ Հնդկաստան կամ Յեզիպոսս ստեղծելու հա-
մար... Ռուսական հավթային արդյունաբերությունը
իմեն ըստ ինքյան կկազմի բանկարծեմ մի միացում
բրիտանական պետությանը»:

«Անկախ» «դեմոկրատիկ» կառավարութեան արտա-
քին գործոց միևտոր Գեկեչկորի բերանով ծախված
մենչեվիզմը իրեն ծառայությունն էր առաջարկում
բրիտանական հրամանատարութեանը՝ «Մենք շատ լավ
հասկանում ենք, վոր առանց հզոր դաշնակցի վրաստա-
նին դժվար է հասնել իրեն անկախության համաշխույն,
վորովհետև վոչ թե միմիայն մենք, այլ և համեմատու-
բար մեծ պետությունները Յեվրոպայում, ֆինանսա-
պես ապելի ուժեղ, չեն կարող ներկայումս գոյություն
ունենալ առանց արտաքին ոգնության: վրաստանի կա-
ռավարությունը գիտակցում է, վոր հա պետք է իենվի
վորյեվիցե առուր պետական որգանիզմի վրա և աշդ
գիտակցումը բեյադրեց մեզ վորոշակի որիենտացիա
վերցնել Անգլիայի վրա: Ի հարկե մենք գիտենք, վոր
նման ոգնություն միացյալ բազմալորության կողմից,
վորյեվիցե կերպ, մեր կողմից պետք է հատուցվի»:

Ճիշտ այստեղ արտաքին գործոց միևտորի ոգնու-
կան Մաբախտարաչիլին ապեյացնում է՝ «Մեր առա-
ջարկությունները հետեվյալներն են. վրաստանին վե-
րադարձեմ Բաթումի շրջանը, վորտեղ հենվելով լայն

ժողովրդական մասսաների վրա, կազմակերպվում է իշ-
խանություն. հավանագիտոր տրամադրվում է անգ-
լիացիներին: վորպես ռազմական բազա և Սեյ ծովյան
հարածուխի կայան»:

Ահա թե ինչու, համարյա բոլոր իմպերիալիստա-
կան օրհուրթյունների բանակները հերթով գալիս էլին
վրաստան և Անդրկովկաս: Մենչեվիկները վողջունում
էլին այդ բանակներին, վորովհետև միակ ուժը, վորը
վրա հենվում էր նրանց գեկատառւրան և «անկախու-
թյունը», այդ բանակներն էլին:

Մայիսի 26-ին 1918 թ. վրաստանի «անկախու-
թյուն» հրամանատարութեան կառավարից թուրք-գերմանա-
կան հրամանատարութեան ճնշման տակ: վրացական
մենչեվիկները վախենալով հեղափոխական շարժումից
և բաշխեկեզմից, ամբողջապես ընդառաջ դնացին իմպե-
րիալիստական այդ ցանկություններին: 1918 թ. առ-
բան վերջին յերբ անգլիացիները ներքին քաղաքակա-
նության վորոշ նկատառումներով վորոշեցին թողնել
վրաստանը՝ մենչեվիկյան կառավարութեանը դիմեց
անգլիական հրամանատարութեանը՝ խնդրանքով՝ չհա-
նել գորքերը վրաստանից և Անդրկովկասից:

«Պատրաստվում են խոշոր դեպքեր, գրում և գվար-
դիայի պետ Զուգեյին 1919 թ. ոգոտտակն իրեն հու-
շատարում, իտալացիք չեն գալիս Անդրկովկաս, իսկ
անգլիացիներ պատրաստվում են գնալ, դրանով մենք
բոլորովին մերկանում ենք և վորը մեզ համար ստեղ-
ծում է խոշոր վտանգ»:

Կառավարութեանը իրեն ոգոտտու մեկը նխատու
վորոշեց դիմել անգլիացիներին՝ համոզելու նրանց
չթողնել Անդրկովկաս: Մենչեվիկյան կառավարութեան-
ը ինքն էր գնում և մյուս կողմից հրում էր վրաստանի
նրաշատավորութեանը դեպի իմպերիալիզմի լուծը: Հի-
մարացած մենչեվիկները չէլին նկատում թե ինչպես
մարցած մենչեվիկները չէլին նկատում թե ինչպես
բրիտանական հրամանատարութեանը ծաղրում էր «ան-
կախ» հանրապետութեանը, վորը անգլիական սպաների
կրունկների տակ «անկախութեան» խաղ էր խաղում:

Բրիտանական հրամանատարութեանը պարզ պաց-

նում եր մենչեփիկյան կառավարութեանը, վոր նա «ան-
կախութեան» հասկանում է այնքան, վորքան 1918 թ.
մայիսի 24-ին զենեքալ Բէլը պատասխանելով մենչե-
փիկյան կառավարութեան նախագահի այն հարցին՝
«Վրաստանն անկախ է և վոչ մի ավտոնոմիայի մասին
խոսք չի կարող», ասեց՝ «բայց Ռուսաստանը յերբ-
յեկիցե կվերածնվի» — սրանով նա ուզում էր ասել, վոր
«միացյալ Ռուսաստանի» ստեղծման պայմաններում
Վրաստանի անկախութեան հարցը կարող է չլուծվել
բոլորովին:

Վրաստանի «դեմոկրատիկ» հանրապետութեանը
գլխավորական ստորաբաժանութեամբ էր զբաղվում վոչ
միայն «մեծ պետութեաններին» առաջ, այլև իրեն «ան-
կախ» հանրապետութեան ներքում:

Բրիտանական զենեքալ Կորեյի հետ ունեցած զր-
ույցում, ժողովրդական դանդաղում է՝ «այստեղ եր
մտ սերքս գեներալ Մելիք և նա չընդունեց մեր ներկա-
յացուցիչներին: Մենք սովոր չենք նման վերաբերմու-
նի: 25 տարի յես անձամբ և ներկա կառավարության
շատ անդամները պայագանդա յենք մզում հոգուտ
Անգլիային, սակայն իմա յես պետք է ասեմ, վոր նման
վերաբերմունք բրիտանական իշխանութեանների յող-
մից դժվարացնում է մեր աշխատանքը»:

Պարոն Մելիքը զժվարացնում է անգլիական իմ-
պերիալիզմի հավատարիմ գլխավորների և նվիրված լա-
կեյների աշխատանքը:

«Անկախ» Վրաստանում զրոսնում էյին, իշխում ու
հրամայում բրիտանական զորքերը, իրենցը փոխոր-
նողներ էյին ուղարկում իմպերիալիստական պետու-
թեանների զորքերից, իսկ «անկախ» հանրապետութեան
կառավարիչները ցանկանում էյին մանրամասնորեն ի-
մանալ ինչ կարգով, ինչի՞ համար և վո՞ր զորքերը
պետք է հերթականորեն մտնեն Վրաստան:

Կառավարութեան նախագահը բրիտանական լենե-
րայից տեղեկանում է թե ինչի համար և վորքան ժամա-
նակով են գալիս խաղաղական զորքերը Վրաստան: Հենե-
րալ Կորեն պատասխանում է՝ «Համաձայն գեներալ

Տախսի կետագրի նրա՞նք գալիս են մեզ փախարհելու:
Վորքան ինձ հայտնի չէ, ամեն ինչ տրվելու չէ խաղա-
ցիներին, իսկ հետագա վարձագիծը ինձ հայտնի չէ»:

Այս փաստաթղթերն անկասկածորեն ապացուցում
են, վոր «դեմոկրատական» կառավարութեան քաղաքա-
կանութեանն ամբողջապես կախված է յեղի բրիտանա-
կան իմպերիալիզմից, վոր մենչեփիկները բացարձակ և
լիար կերպով երենց հույսը դրել էյին բրիտանական
իմպերիալիզմի վրա, հրելով Վրաստանի աշխատալի-
րութեանը Տորտութեան գիղը և աղպիտով դարձնելով
Վրաստանը մի յերկրորդ Հնդկաստան և Յեզիպուտ:

Ապիսակ բանակների հավասարիմ գաւնակիցները

Մենչեփիկյան կառավարութեանն ամենայն ստորա-
բաժանութեամբ ծանապարհ էր տալիս անգլիական ռազ-
մական հանդերձանքին, սպիտակ բանակների համար:
Ահա ես մի փաստաթուղթ զենեքալ Կորեյի հետ ունե-
ցած զրույցից:

Գեներալ Կորեն խնդրում է կառավարութեան նա-
խագահից չկասկածել, վորովհետև հանդերձանքն ու-
ղարկվում է բալլեիփիկների դեմ պայքարող թուրքնե-
ներին և վոր Վրաստանը դեմ չի ռազմական գործողու-
թեաններին վերջիններիս հետ:

Դրան նախագահը պատասխանում է՝ «Վոչ միայն
ուշացում ռազմանշուքերով լի վագոնների չի մկա-
վում, այլև հատուկ կարգադրություն է արված ամե-
նայն աջակցություն ցույց տալ անգլիացիներին այդ
գործում»:

Յովոք սրտի մի շարք եփցեսներ են տեղի ունենում
գնացքների անգլիական սպասավորների կողմից. ծե-
ծում են յերկարգծի ագետներին և ծառայողներին,
այնպիսի դուրքան են հասցրել, վոր նրանք սպա-
նում են գործադուլով... յես սա ասում եմ յելած ձեր
կարմարությունից և ցանկանում եմ ռազմաճակատների
կանոնավոր և պլանային աշխատանքների գոր-
ծում»:

Գործի ելութիւնը նրանում չէ, վոր ծեծում են բանվորներին և ծառայողներին, այլ վոր դա կարող է խախտել ռազմանյութերի փոխադրութիւնները պլանաչափութիւնը Խորհրդային Ռուսաստանի բանվորներին և գյուղացիներին կոտորելու համար. ահա թէ ինչի համար և անհաղատանում անգլիական իմպերիալիզմի լակեյը:

Անգլիական հրամանատարութիւնը հախճապելով Բաթումը մի քանի ամսում արտահանեց այնքան նավթ, վոր չէր արտահանել մի քանի տարւա ընթացքում:

Նա դավթեց Անգլիոյկառան յերկաթուղին, պլացդարմ ստեղծելով բալլէփիկները գեթ պաշարելու համար: Մենչեփիկներն ամենայն յերախառապարտությամբ տրամադրում էին իրենց անգլիական իմպերիալիզմին, Վրաստանի հեղափոխական շարժումը խեղդելու ծրագիր մշակում, Խորհրդային Ռուսաստանի բանվորներին համար արջան բաղնիքի ծրագրերը կողմում:

Մեծապետական քաղաքականութիւնը

Մենչեփիկյան տիրապետութիւնն պատմութիւնը վրաստանում սարսուղ առանձին ազդերի հետ կառարված անվերջ ընդհարումների պատմութիւնն է:

Վոչ մի ազդութիւնը չառացաւ վոչ միայն ինքնուրոշման իրաւունք, այլ և անգամ իրենց մայրենի լեզուն դորձադրելու դպրոցներում, դատարանում, պաշտօնական գրութիւններում: Այդ ազդութիւնները նկատմամբ մենչեփիկյան կառավարութիւնը զործադրում էր մեծապետական քաղաքականութիւնը:

Մենչեփիկյան իշխանութիւնը յերեք տարւա ընթացքում ձգտելով վերականգնելու «պատմական» սահմանները, տերիտորիալ վեճ էր տանում Հայաստանի, Ադրբեյջանի և Կուբանի սպիտակ կառավարութիւնի հետ:

Մեծապետական քաղաքականութիւնը մենչեփիկները հրահրում էին ազգային ընդհարումները, ճնշելով ազգային փոքրամասնութիւններին, (Հարավ-Ռսեթիա, Աբխազիա, Վրաստանում սարսուղ հայեր և ուրիշներ):

Ամենայն խտուրթյամբ ճնշվում էր ամեն մի շարժում հոգուտ ինքնորոշման: Այդ վստով դաստիարակվում էր մենչեփիկյան բանակը: Մենչեփիկյան գլխադրան իրենց հերթին հրահրում էր ազգային անապոնիզմը:

Մենչեփիկյան դիկտատուրայի վերջը

«Դեմոկրատական» կառավարութիւնն ինքը լավ տեսնում էր իրեն տիրապետութիւն վերահաս անկումը և չէր ել կարող չսպասել արագացող կառատարութիւն:

Մենչեփիկյան կառավարութիւնը կանգնած էր կոտրած առչտակի առաջ: «Դեմոկրատական» դրախտի հուսերը խափանվեցին:

Դաժան իրականութիւնը սուր կերպով աչք էր ծաւում և հրում նրանց դեպի մերձեցում ռեակցիայի սեփաւերի հետ, միայն թէ բալլէփիզմը չաւարածվի:

Դենիկինի պարտութիւնից հետո «դեմոկրատիկ» կառավարութիւնը պատապաբեց իրեն մոտ Ռուսաստանի հակահեղափոխութիւնը:

Նացիոնալ դեմոկրատների որդան «Սաքարթվելոն» բնորոշելով այդ շրջանի անտեսական և քաղաքական դրութիւնը, գրում է.

«Դրութիւնը կատաստրոփիկ է պետական կյանքի բոլոր բնագավառներում: Սա վոչ միայն տնտեսական կրիզիս է, այլև քաղաքական ու բարոյական: Սա կատարյալ սնանկութիւն է. յեթե վոչ այստ, վաղը մեր յիկրիին սպառնում է կորուստը: Դրութիւնը գնալով վատանում է: ... Պատմական դեպքերը կայծակի արագութիւնը ծալվալովում էյին: Մենչեփիկների լիտուրքիւնը անցնում էր բոլոր սահմանները. երանք չցանկացան խաղաղ ճանապարհով լուծել վիճելի կարգերը Հայաստանի հետ: Միաժամանակ մենչեփիկները մերժեցին բաց թողնելու վրաստանի վրայով Ռուսաստանից հաց ներմուծել Հայաստանի, ապի նիւսններում տառապող, աշխատավորութիւնը համար...»

Մենչեվիկյան կառավարութիւնը դիտավորյալ սերունդ է առանց այն եւ սրված դրութիւնը: Պարզ եր, վոր նպատակով պայմաններում նրանք չեն ընթացականում դրանով, այլ կանցնելիս ուղղակի հարձակման: Հենց նույն այդ սրված պայմաններում բռնկվեց ապստամբութիւն Բորչալէի գավառի շրջաններէջ մեկում — Շուլավիւրում, ուր գյուղացիութիւնը կրում եր ամէկի շատ հետապնդում և շահագործում:

Ապստամբութիւնը բռնկվեց տիրող իրավակարգի դեմ: Դա կատարվեց 1921 թ. փետրվարի 11-ին:

... Գյուղացիութիւնը դիմաթափ արեց մենչեվիկյան բանակի զորամասերին...

Ապստամբ գյուղացիութիւնը ճնշելու համար մենչեվիկյան կառավարութիւնն ուղարկեց թարմ զորքեր, վորոնք կրակի մատնեցին վողջ շրջանը. չեղին խղճում անդամ վող կանոնաց, վող յերեխաներին, ծերերին և բոլոր նրանց, վորոնք մասնակցութիւն անգամ չեղին ունեցել:

Տեղի գյուղացիութիւնը ստիպված եր ողնութիւն խնդրել Կարմիր բանակից: Նամակովանդ, վոր զորամասերը գտնվում են յին յերկու հարեման խորհրդային հանրապետութիւններին, Ադրբեջանի և Հայաստանի ուսմաններում:

... Կարմիր բանակի զորամասերի մուտքը Վրաստան, Վրաստանի աշխատավորութիւն լայն մասսաների ցանկութիւնն եր: Նա ըլխում եր այն ճնշումից և դազանութիւններէջ, վորոնց յենթարկվում եր Վրաստանի բանվորութիւնն ու աշխատավոր գյուղացիութիւնը մենչեվիկյան տերապետութիւն որդը»: (Խորհուրդները և պայքարը Խորհրդային իշխանութիւն համար Ժ. Մախարաձե):

Խորհրդային իշխանութիւն առաջին քայլերը

Լեկվիզացիայի յենթարկելով մենչեվիկյան ղեկաւորութիւնը, խորհրդային իշխանութիւն առջին իսկ որից վրացական հեղափոխական կառավարութիւնը

մենչեվիկյան յեղափոխութիւնը կարեւոր խնդիրներին լուծման հողային, բանվորական և ազգային:

Վրաստանի Հեղկոմի առաջին դեկրետով վերացվեց սեփականութիւնը հողի վրա, կոնֆիսկացիայի յենթարկվեցին կալվածատերական, յեկեղեցական և վանքային հողերը իրենց ամբողջ ինվենտարով և տրվեցին աշխատավոր գյուղացիութիւնը որդաւործելու առանց հատուցման:

Բանվորական հարցը լուծվեց վողջ խոշոր արդշուր նաբերութիւն ազգայնացմամբ: Հաստատելով Խորհրդային իշխանութիւն Վրաստանում՝ Կոմկուսակցութիւնը լուծեց նաև ազգային հարցը, ինքնավարութիւն իրավունքներ տալով Աբխազիային, Աբխազիային և Հարավ-Պսեթիային: Մյուս ազգային փոքրամասնութիւններին նկատմամբ ապահովվեց մայրենի լեզվի ուսուցումը դպրոցներում և նրա գործադրումը դատարանում և պաշտոնական գրադրութիւններին մեջ:

Այսպիսով խորհրդային իշխանութիւն հաստատման իսկ որից Վրաստանում հիմք դրվեց սերտ ինտերնացիոնալ համերաշխութիւն Վրաստանում ապրող բոլոր ազգութիւններին աշխատավորութիւն մեջ, համախմբելով նրանց վողջ ջանքերը սոցիալիստական շինարարութիւն համար:

Անկասկած և բնականաբար հենց առաջին որերին պետք է ծառանար Վրաստանի Խորհրդային իշխանութիւն առաջ ստեղծել սեփական գինված ուժեր՝ պրոլետարական դիկտատուրան պաշտպանելու համար:

Բանվորա-գյուղացիական Կարմիր Բանակ
վրացական զորամասերի կազմակերպման
սկիզբը

Լեկվիզացիայի յենթարկելով մենչեվիկյան տիրապետութիւնը, սկսվեցին վրացական զորամասերի կազմակերպման աշխատանքները: Մենչեվիկյան գվարդիան ցրվեց, զորացրման յենթարկվեցին նույն դեկրետով մենչեվիկներին կողմէջ մոբիլիզացիայի յենթարկված

քաղաքացիները: Հեղափոխական կառավարութիւնն սկսեց Բանվորագլուղացիական Կարմիր զորամասերի կազմակերպման աշխատանքները, որպէսզործելով սոցալական կադրերը և զինակոչային հասակ ունեցող շարքային կազմը: Հասկանալի չէ, միւր նոր զորակոչ կատարել խորհրդային իշխանութեան հաստատման միւս ուրը, առանց տեղական ռազմական մարմիններ ունենալու, անհնարին եր:

Չնայած մենշևիկեան մարգարեթիւններին հրամատարական և շարքային կազմի զգալի մասը մտալ կարմիր բանակի շարքերը, հաստատ վճռականութեամբ՝ պաշտպանելու խորհրդային իշխանութիւնը. նրանք ավելի քան գրողոված ելին մենշևիկիներին հերթական դաւաճանութեամբ (Բաթումի հանձնելը տաճկական զորքերին):

Վրաստանի հեղափոխական կառավարութեան անդու աշխատանքով, կոմունիստական կուսակցութեան անմիջական ղեկավարութեամբ համաշխարհային պրոլետարիատի մեծ ուսուցիչ ընկ. Լենինի գլխակալութեանը և բանվորական ու աշխատավորական գյուղացիութեան լայն մասսաների մասնակցութեամբ սկսեցին կազմակերպել Վրաստանի Կարմիր զորամասերը:

Թե վորքան լուրջ նշանակութիւն եր տալիս կոմունիստական կուսակցութեանը վրացական զորամասերի կազմակերպմանն ու ամրացմանը՝ վկայում են ընկ Լենինի կատեգորիկ ցուցումները բանվորների և աշխատավոր գյուղացիների անհապաղ զինման մասին խորհրդային իշխանութիւնը պաշտպանելու համար:

1921 թ. մարտի 3-ին ընկ. Լենինը ուղիղ գծով հետեւյալ ցուցումն և տալիս Վրաստանի հեղափոխական կառավարութեանը...

«Վրացական կարմիր զորամասերի կազմակերպման համար անհրաժեշտ է իսկույն և յեթ գինել բանվորներին և աշխատավոր գյուղացիութեանը»:

Մարտի 11-ին ընկ. Ելիսովան առաջարկութիւն և մտցնում մշակել Կարմիր բանակի վրացական զորամասերի կազմակերպման ծրագիրը. Յեւ մարտի 21-ին

Վրաստանի Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութեան Ռազմածովային Ժողկոմի հրամանով հիմք և դրվում վրացական զորամասերին:

Վրաստանի հեղափոխական կառավարութիւնը և կոմունիստական կուսակցութիւնն ամեն ջանք գործ են դնում կերտելու ընկ. Լենինի ծրագիրն ու ցուցումները, միւր հետեւյալն և գրում 1921 թ. ընկ. Որժնիկի-ձեյին...

«Ընկ. Սերգո, բացարձակ անհրաժեշտ է, վարպետի վրաստանի խորհուրդների համագումարում ընդունվի վրացական կարմիր զորամասերի ուժեղացման անհրաժեշտութեան վորոշումը. վարպետի աշխատավոր գործակալներում կատարվի... հրավիրել բայդ կազմակերպութեանը և աշխատավորութեանը՝ վորոշումն իրականացնելու համար»:

Չեք՝ Լ Ե Ն Ի Ն

Թե վորքան կենսական ու ուժեղ եր կոմկուսակցութեան ղեկավարութիւնն ու հեղափոխական կառավարութեան վճռականութիւնը, ապացուցեցին անգամ մենշևիկեան բանակի մնացորդներից կազմակերպված զորամասերի գործողութիւնները՝ թրքական զորքերի դեմ Բաթումում:

Բաթումը շուտաւրեւ կերպով մաքրվեց թրքական զորքերից Կարմիր բանակի ուժերով և մենշևիկեան բանակից Կ. բանակի շարքերը անցածների անմիջական մասնակցութեամբ:

Մրանով բանվորներն ու գյուղացիներն ապացուցեցին իրենց պատրաստակամութիւնը՝ պաշտպանելու Վրաստանի խորհրդային իշխանութիւնը և պայքարելու կոմունիստական կուսակցութեան ղեկավարութեամբ:

Չնայած վրացական զորամասերի ծրագրերի վորոշ անհամապատասխանատիւութեան ունեցած նշանակական, տեխնիկական սեսուրներին հետ անգամ զինակոչային կոնտինդենտի հետ, աշխուժեցնելով շնորհիվ կոմկուսակցութեան վճռական աշխատանքների, զորամաս-

ների բջիջները, քաղ-ապարատը և քաղորդանքները ան-
դու աշխատանքի, հին հրամառարական կազմի գեալի
մասի նվիրվածության խթանությանը, իշխանությանը,
ամբողջութեանը վրացական կարմիր զորամասերի կազ-
մերը: Վրացական զորամասերի 1921 թ. կառուցվածքը
էի գումը, 3 հրետանային դիվիզիոն և 3 կապի վաշտ),
1 հեծ բրիգադ, ունենալով իրեն կազմում 3 հեծ գրե-
նի, հրետանային դիվիզիոն, սաայդրական գումար-
տակ և կապի գումարտակ. բացի դրանից, կազմակերպ-
վում է նաև ստիմանային բրիգադը:

[illegible]

Անհրաժեշտ է շեղանել, վոր Կարմիր բանակի չոր-
փերն անցած ցարական բանակում և սուր մենչեվիկյան
դրամասերում դաստիարակված հին սպայաթշուր
աղյուսե հեղա և արագ չոր կարող ներընդունել և յու-
րացնել Կարմիր բանակի նոր հիմնական սկզբունքնե-
րը: Արանց գոյելի մասը վարակված եր մենչեվիկյան
սրամաղբուխներով, իսկ հին սպայաթշուր մի մա-
սը յեկավ Կարմիր բանակը դավաճանական աշխատանք
տանելու համար:

Զարքային բանակային մասսան հիմնականում
լքված լինելով առելով թյամբ դեպի մեկնելիկները, աշ-
նուամենայնիվ, յերկար ժամանակ դատարանակալած
լինելով մեկնելիկյան բանակում, հեշտով թյամբ քեր

Վարդգանու՛մ՝ դիտակցել ամուր հեղափոխական կար-
դապահունթյան անհրաժեշտությունը:

Մենչևիկիկյան բանախոսում դեպի սպայաւթյունն ա-
նող ատելութիւնը, մասսայական դասալըութիւնը
չեղին կարող իրենց կնիքը չիթոյնել մենչևիկիկյան բա-
նակից անցած շարքային կազմի աշխատանքների վրա :

Նյու Յորկից հայտնաբերված բացահայտված աղ-
պիսի մեծաքանակ բանակի համար, վրել կազմակերպ-
մանը դիմել է ինչ 1921 թ. նոյեմբեր բացասական կեր-
պով եր աղյուս:

Անա այն հակայական դժվարութեանները, վերոնը պետք է հաղթահարվեյին կովկասացեութեան և խորհրդային իշխանութեան կողմից վարացեան գործադաս- րի կազմակերպման առաջին շրջանում:

Գոյումթյունն ունեցող զբույթյունը առաջադրում էր զորամասերի վերականգնվելու անհրաժեշտությունը :

Սրա հետ մեկտեղ վճռական կերպով դրված էր բանխորադուզագիտական կարմիր հրամատարներին կադրեր ստեղծելու խնդիրը: Կադմակերպչով ե վրացական հրամատարական դպրոցը: Լուծվեց նաև համալրման խնդիրը աշխատավորուժյան մեջ սրարտադիր դինվորական ծառայուժյան մտցնելով:

Թեև վերջանալու սուր եր հրամատարական կադրերը ըստ եղծելու խնդիրը, ապագուցում են Վրաստանի խորհուրդների համագումարին բերված թվերը, այն ժամանակվա հրամկազմի սոցիալական կազմի մասին։ Ազնվականների և իշխանների տոկոսը հրամկազմի մեջ հասնում էր 50-ի, կային նաև զգալի չափով հրամատարներ հին պետերականներից և զեղապետներից։ Այդպիսի պայմաններում քաղաքականների և քաղապարտականների շխառանքը ստորին կուսակցական կազմակերպությունների ամբողջման դրոժում, հին սովորություններին (գեներալիտետին, հարեցողությունին և այլն), դեմ պայքարելու ապարկիզում, ազդեցական և շովինիստական տրամադրությունների հաղթահարման թր

նազաւառում, մենչեփիկյան այդ զգվելի ժառանգութեան դեմ կռիւնը դործում հսկայական եր:

1921 թ. վերջին յերեք բրիգադները վերակազմվում են մեկ համաքական բրիգադայի: Կրճատելով դեղերի քանակը համեմատաբար լրիւ կերպով համալրվեց նորակազմ բրիգադան: Բրիգադան իրեն կազմում ունեւր՝ 3 հրաձգային գունդ, 1 հեծ գունդ, առանձին սապյորական և առանձին կապի վաշտերը, հորեցային մարտից, 2 թեթեւ մարտից, հրետանային կրանք և ավիացիոն:

Թե վորքան բարձրացրեց այդ վերակազմումը զորամասերի մարտունակութիւնը՝ ապացուցեց նրանց աշխատանքը ներքին հակահեղափոխութեան դեմ:

Առաջին մարտական ստգումը

Այնպիսիանութիւնը, հոգեվարականութիւնը և վողջ վրացական հակահեղափոխութիւնը բացարձակ կռիւում ելին բանվորների և դշուղացիների հետ, պարտութիւն կրելով, աշտամենայնիւ, չեկին ցանկանում հաշտվել հողի սեփականութեան լիկվիդացիայի հետ, չեկին ցանկանում հաշտվել իրենց քաղաքական տիրապետութեան կորստի հետ: Վրացական աղնականութիւնը, վորը կազմում էր Վրաստանի ազգայնակշուրթեան մօտ 5-6 տոկոսը, սպեկուլյանտները, հոգեվարականութիւնը և այլն, զեկավարութիւն ստանալով եմիգրացիայում գտնվող մենչեփիկներին և Վրաստանում աշխատող եմիգրաններին կողմից, պատրաստվում էին պայքարի խորհրդային իշխանութեան դեմ, կազմակերպելով բանդիտական խմբեր զանազան շրջաններում թաղանի ու կողոպուտի մատելով աշխատավորութեանը և խանգարելով խաղաղ սոցիալիստական շինարարութեանը: Ռեակցիայի բոլոր սեւ ուժերը մենչեփիկներին կուսակցութեան զեկավարութեամբ համա-

խմբվում ելին բանդիտական ամազակային խմբերի շուրջը, խանգարելով աշխատավոր դշուղացիութեան խաղաղ աշխատանքը:

Անհրաժեշտ եր վերջ դնել բանդիտկամին, լիկվիդացիայի յենթարկել մենչեփիկներին պարտութեանից հետո մնացած Չոլոկայեփի և ուրիշների հակահեղափոխական բանդաները: Խորհրդային իշխանութեան կողմից զինված բանվորներն ու դշուղացիները հանձնեւ վրացական համաքական բրիգադայի, ուղարկվում են ներքին հակահեղափոխութեան, բանդիտկամի դեմ պայքարելու: Յերխատասարդ համաքական բրիգադայի զորամասերն իրենց առաջին դասակարգային կաշտնութեան ստուգումն անցան պատվով: Նրանք ապացուցեցին Վրաստանի աշխատավորութեանը վոր հանդիսանում են բանվորների և դշուղացիների խաղաղ աշխատանքի համատարիւ պաշտպանները և վոր իսկապես նրանք կարող են և ընդունակ են ապահովել խաղաղ սոցիալիստական շինարարութիւնը:

Վրացական զաւամասերի պատմության յերկրորդ շրջանը

Վրացական զորամասերի կազմակերպման առաջին շրջանը պետք է հաշվել առաջին դեկտեմբի հրապարակման որից—1921 թ. մարտի 21-ից մինչեւ 22 թվի սկիզբը—առաջին զինակոչը: Յերկրորդ շրջանը կարելի յե հաշվել 22 թվից մինչեւ 1925 թ. սկիզբը: Այս շրջանը բնորոշվում է համեմատաբար նորմալ պայմաններին ստեղծմամբ զորամասերի ուսուցման և կատարելագործման բնազավառում և մի շարք մեղակազմակերպումների շրջան մինչեւ ներկայիս միասնական սխառեմին անցնելը: Այդ ժամանակաշրջանում դիվիզիայի զորամասերն անցան յերկրորդ մարտական ստուգումը մենչեփիկյան ամանտյուրայի դեմ պայքարելու գործում: Այս շրջանը ընդգրկում է յերկրային զորամասերի կազմակերպման և ամրացման աշխատանքները:

բը և մի շարք աշխատանքներ, վորոնք ուղղված են յեղեղ գեպի գործածանքի ամրացումը:

Միասնական սիստեմի ուղին

Համալսարանի բրիտանացի կադմակերպման որից մինչև վրացական կարմիր գործածանքի ներկայիս կադմակերպչական ձեռք բնորոշվում է մի շարք վերահսկողություններով: Մինչև 1922 թ. դոյություն ունեցող վրացական համալսարանի բրիտանացի կադմակերպման վրացական գիտելիքի և 1924 թ. ստեղծվում է յերկրորդ վրացական գիտելիքի, վորի հրամատարական կադմիստանդարդում է դոյություն ունեցող գիտելիքից (1924 թ. ապրիլի 22-ին): Յերկու գիտելիքներն էլ ունենում են խառը ձևով, կադրային և յերկրային գնդերով: Դեկլարություն դրած մի շարք բարդություններ ստեղծող այդ սխառմիս հարկադրեց անցնելու նոր վերակազմման: 1925 թվի սկզբին մենք արդեն ունեյինք առանձին կադրային և յերկրային գիտելիքներ:

Այսպես՝ 1925 թվի մարտ ամսից մենք վերջնականապես փոքրում ենք գիտելիքները կադմակերպման նպատակահարմար ձևով, վորը մեծ չափով նպաստում է գիտելիքների գործածանքի մարտական կատարելագործման բուռն աճման:

Վրացական գործառնախի առաջին գիմակոչը

1922 թ. սկզբին անցած առաջին գիմակոչը պարզորոշ հարտաբերից աշխատավոր մասնաների վերաբերմունքը գեպի կարմիր բանակը:

Վրացական գործածանքի դոյության յերկու տարվա ընթացքում բանվորությունն ու աշխատավոր դոյութացիությունը բավականաչափ ծանոթացել էին կարմիր բանակի կենցաղի հետ, մտերմացել նրա հետ և մեծ ուրախությամբ նրա շարքերն էին ուղարկում իրեն յերկրատարող դասակներին: Ձիմակոչը վերափոխվեց աշխատավորության հակայական գեմոնտացիայի: Ամբողջ դյուզեր գիմակոչիկների կողմից համարած

միտինգներում խոսք էյին տալիս կոմկուսակցությանն ու ինքրորդային իշխանությանն իրենց օրտառատակամություն մոտին՝ կանգնելու յորդոտաբրտաի գիկտատուրայի պաշտպանության դերքերում, իրենց վրա վերցնելով կարմիր բանակային պատվավոր կոչումը: Գործի դավառի գիմակոչիկները բազմամարդ միտինգի անունից հետեվյալ նամակն են ուղարկում գիտելիքի քաղաքական բաժնի պետին՝

...« Գործի գալառի գիմակոչիկներս, վորպես մեկ մարդ ներկայացել ենմ գիմակոչակայան՝ ստանալու կարմիր բանակային, աշխատավորության շահերի պաշտպանի կոչումը»:

Արտոնություն ունեցողները հրաժարվեցին իրենց արտոնություններից, ինդրելով իրենց էլ վերցնել բանակի շարքերը: Կամավորության լայն ալիքը ցույց եր տալիս աշխատավորության բուռն ձգտումը գեպի բանակ: Արձակուրդավորները, վորոնք պետք է իրենց տեղը գիջեյին նորեկներին, այնքան էին կապվել դրանոցի հետ, վոր սակավ ցանկությամբ էյին հրաժեշտ տալիս գործանոցին:

Առաջին վրացական գեպի արձակուրդավորը դրում է նորեկներին՝

...« Ընկերներ, այնպես եմ սպարել գորանոցին, այդ ընդհանուր կոչելիքին, վոր չեմ ցանկանում կտրվել... Մեր գորանոցը մեծ դպրոց է, վոր միայն ռազմական, այլն քաղաքական: Յես բանակ եմ յեկել անգրագետ, քայց վերադառնում եմ տուն իմ ձեռքով գրելով այն նամակը ձեզ»:

Իսկապես բանվոր դատակարգը և աշխատավոր դյութացիությունը չեն կարող չտեսնել կարմիր բանակի և մենչեփիկյան բանակի հակայական տարբերությունը:

Մենչեփիկյան բանակում՝ անհատ պայքար գիմակոչի և սպարի մեջ, այստեղ՝ հրամատարական կադրերի և բանակայինների առար միասնականություն:

Մասնաշաղկապի ղառալուծութիւն, փայտի դիւղի-
պլինեա, ջարակեան բանակի մեթոդներ՝ աշխտեղ, կար-
միր բանակում՝ դիտակցական բարձր հեղափոխական
դիւղիպլինեա :

Անհաշտ թշնամութիւն և ատելութիւն դժար-
դիւղի, բանակի և աշխատավոր ազդեբնակչութեան
մեջ՝ նրանց մոտ, աշխատավորութեան հարգանք կար-
միր բանակի ատաշին իսկ որից, բարձր դիտակցու-
թիւն՝ պաշտպանելու խաղաղ աշխատանքը՝ մեղ մոտ :

Գիւղիկիւրի քաղաքական բաժինը հանրագումարի
ընկերով գինակուշի աշխատանքները, իրեն հրամանում
գրում և. «Գին մինչեւ հիմա վոչ վոչ չի տեսել աշխա-
տավոր ազգաբնակչության աշխատիքի խաղաղապա-
քում, ինչպիսին էր կարմիր բանակի ստաշին գինա-
կուշին : Բանակները և գյուղացիները կարմիր դրոշակ-
ներով և յերգերով ուղեւորվում էին դեպի հալաֆա-
կայանները : Զինակուշի ապացուցեց, քե վարձան բարձր
են գնահատում վրաստանի բանվորներն ու գյուղացի-
ները հարկադրաբար իշխանութիւնը և նրա պաշտպան
կարմիր բանակը» :

Պետերի կազմը

Ծախարով խաղաղ սոցիալիստական շինարարու-
թեան աշխատանքները, քաղաքային ժողովրդական
տնտեսութեան արագ վերականգնումը, խորհրդային
Միութեան տնտեսական և քաղաքական հզորութեան ա-
րագեցնելու ամուր, Արեւմտեան Յեւրոպայի լայն հե-
ղափոխական ալիքը, խորհրդային Վրաստանի իշխա-
նութեան արագ ամրացումը, մենշեւիկեան կուսակցու-
թեան միացորդների քաղաքային, վրացական կարմիր
զորամասերի ամուրն ու ամրացումը չեյին կարող չնը-
սրատել մեղ սոցիալատրես հարազատ հին հրամատա-
րական կազմի վերջնական շրջադարձին : Անկուսակցա-
կան հրամայումը 1923 թ. ապրիլի իրեն ժողովում (Թիֆ-
լիսի զորամասերի անկուս. հրամայումի ժողով) հա-
տարարեց հետեւյալը .

«Մենք վրացական դիվիզիայի անկուս. կրամկազմ
հալափոխեցնում ենք վրաստանի աշխատավորութեանը
մեր նվիրվածութեան մասին դեպի հորիզոնային իշխա-
նութիւնը . . .

Համաստիացնում ենք կուսակցութեանը և հե-
ղափոխական կառավարութեանը, վոր մենք ենք անդա-
դար աշխատելու հորիզոնային իշխանութեան և սոցիա-
լիստական շինարարութեան նվիրված մարտիկներ դա-
տարաւիելու գործում» . . . :

Յեթե հին հրամայումի հիմնական մասը յեկալ
կարմիր բանակ ամբողջապես նախըմբ, սակայն նրա
տնակցին մասը՝ հին սպաներից՝ զնաց ընդդէմ խորհր-
դային իշխանութեան, կազմակերպելով բանդիտիզմ և
լրտեսութիւն : խորհրդային իշխանութիւնն ամենայն
խառնութեամբ վերջ և տալիս սպիտակ սպայութեան
փորձերին՝ կազմակերպելու բանդիտիզմ : Այսպիսով,
ծախարովի հակահեղափոխական պայքարը խորհրդային
իշխանութեան դեմ, շերտավորվում և, թողնելով հրամ-
այումի մեծամասնութեանը հեղափոխութեան կողմը :

Ատտիճանաբար ներքին հակահեղափոխութեան պայ-
քարի ընթացքում հրամայումը գտնում և սոցիալապես
անհարազատ տարրերից : Միաժամանակ վրացական
զորամասերն են մտնում բանվորա-դուրդացիական կար-
միր հրամատարներին նորանոր կողերը : Վրացական
հրամատարական դպրոցի առաջին ավարտը 1923 թ.
տալիս և 108 կարմիր հրամատարներ : Ամբողջում են նաև
քաղաքական կազմի կողերը :

Վրաստանի կոմունիստական կուսակցութեան
(բալլէւիկներին) վրոշմամբ բանակ և կանչվում կու-
սակցութեան անդամներին դեպի քանակ, վրոշնց մի
մասը հետադարձում առաջ և քաղվում զեկալար աշխա-
տանքի՝ բանակում : Պատրաստվում և քաղաքական աշ-
խատողներին հատուկ կադր : 1923 թ. հուլիսի 15-ին
քաղաքային կից կազմակերպվում են քաղեկների դա-
սընթացներ : Նույն ալը շրջանում կրտսեր հրամատար-

ներ պատրաստելու համար կազմակերպվում է դիվիզիայի կրտսեր հրամատարների դպրոց և 1923 թ. գեկտեմբերին նա տալիս է կրտսեր հրամատարների առաջին շրջանավարտները:

Ներքին հակահեղափոխության դեմ մղած կատաղի պայքարում, կոմիտասկցության անմիջական ղեկավարությամբ ստեղծելով պայմաններ հրամատարական նոր կազմեր պատրաստելու, այսօր մենք ունենք բանվորա-գյուղացիական կարմիր հրամատարների ուժեղ և վերակալ կազմեր:

Մենեվիկյան ավանջախմբի լեվ վրացական զորամասերի պայքար նրա դեմ

... «Մեզ մոտ աղնվականներ, իշխաններ և այլ նման մարդիկ վրաստանում չառ-չառ են: Ստատիստիկան ասում է, վոր մենք այդ մարդկանցից ունենք 5 թե 6 տոկոս ամբողջ վրաստանի ազգաբնակչության. 120 հազարից ավելի մարդիկ հին աշխարհի և կարգի, ֆեոդալիզմի տրադիցիաներով քաղաքականապես կազմակերպված. այդ մարդիկ չեն ուղղում և չեն ուղղում աշխարհի հեղափոխումը հանձնելով խորհրդային իշխանության: Այդ մասսան կազմակերպված դուրս չեկալի չոկտեմբերյան Հեղափոխության դեմ: Այդպես, վրաստանում տեղի ունեցած յեղեկյալ դեպքերին կարելի չէ տալ հետեվյալ գնահատականը՝

«Դա հանդիսանում է հին աշխարհի, կալվածատերերի, իշխանների, ազնվականների և այլնի դեմ մղած պայքարի եզերից մեկը...»:

... «Մենեվիկյան կուսակցությունը իրեն սոցիալական դասակարգային ելուքյամբ վերադարձվել է և դրան համեմատ նա վերակառուցել է իրեն շաբերը, նշելով իրեն քաղաքական գիծը, տակտիկան և ստրատեգիան: Պարզ է, վոր այդպիսի պայմաններում մենեվիկյան պայքարի տակտիկան պետք է բերեր նրանց այդպիսի ստոր ավանդույրայի, վորը հատուկ է վրացական աշխարհում սոցիալ-դեմոկրատիային:

... Բանը նրանում է, վոր վրացական սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը վաղուց է, վոր դասակարգի դասակարգի կուսակցություն լինելուց: Վերջին շրջանում մենք սպեցիկալ աշխարհի կուսակցության աշխարհում հակաշխարհի պրոցեսը: Շատերը մեզին կարծում էին, վոր մենեվիկյանը ընդհանրապես դադարել է գոյություն ունենալուց: Սա նիշտ է: Մենեվիկյան կուսակցությունը դադարել է բանվոր դասակարգի կուսակցություն լինել, սակայն նա մնացել է վորդես քաղաքական կազմակերպություն, վորն իրեն շուրջն է համախմբում պրոլետարիատին ուսար սոցիալական ելեմենտներ և հին աշխարհի աշխարհային հետ հարավման անցավ հարկադարյին իշխանության դեմ: Այդ կազմակերպությունը... բուրժուազիայի նախկին ֆեոդալների հետ մեկտեղ դուրս է գալիս հարկադարյին իշխանության դեմ և, իհարկե, իրեն վիզը պետք է կտրի դրանում» (Ռոմեյն, մենեվիկյան ավանդույրայի հանրագումարը):

Վրաստանի վորդ աշխատավորության հետ մեկտեղ վրացական դիվիզիայի զորամասերի մարտիկները լրջված առևտրությամբ դեպի դասակարգային թշնամիները, թեթեվ հարվածով լիկվիդացիայի յենթարկեցին մենեվիկյան ավանդույրան:

«Մեր աշխարհի առաջ թելավի և ուրիշ գաղտնիքի գյուղացիությունը դուրս էր վոնդում իրենց աներից կարվածատերերին, աղնվականներին և իշխաններին և դուրս են վոնդում բնառնիքներով իրենց կալվածներից» (Ռուբեն):

Բանվորներին և գյուղացիներին ավանդույրայի մեջ քաշելու ձգտող մենեվիկիները, նույն այդ բանվորներին, գյուղացիներին ձեռքով ձգվեցին: Լիկվիդացիայի յենթարկեց վրաստանում խորհրդային իշխանության տապալման վերջին վորդը:

Կարմիր բանակայիններին վրոյմուռնին աշխարհում

տիճանի յե հասել, վոր ավանտյուրայի լիկվիդացիո-
ւոյն չմասնակցող բանակայինները բողոքում եյին, պա-
հանջ դնելով իրավունք տալ նրանց եւ հակահեղափո-
խութեան դեմ պայքարելու:

Մենչեվիկյան ավանտյուրայի դեմ մղած պայքա-
րը ապացուցեց զիկվիդացի գործադատների գաղափարա-
յին կայունութունը, բարձր քաղաքական դիտակցու-
թյունը և նրանց դասակարգային ատելութունը դեպի
թորհրդային իշխանութեան բոլոր թշնամիները: Շատ
ուշադրամ է արձակուրդավոր բանակայինների աշխա-
տանքը և նախաձեռնութունը գյուղի չքավորությու-
նից, ջոկատներ կազմակերպելու գործում, բանդիտա-
կան յեղութեան դեմ պայքարելու համար: Արձա-
կուրդավոր բանակայիններն ապացուցեցին իրենց նը-
վիրվածութունը սոցիալիստական հայրենիքին և ի-
րենց պատրաստակամութունը՝ ամեն բողոք կուսակա-
ցութեան կոչով, դուրս գալու սոցիալիստական շինա-
բարութեան և թորհրդային իշխանութեան պաշտպա-
նութեան գործի համար:

Ահա թե ինչ է գրում արձակուրդավոր բանակա-
յինն իրեն հրամատարին՝

«Կարմիր բանակից վերադառնալուց հետո, յես
շատ եմ աշխատել ծանոթացնելու բանվորներին և գյու-
ղացիներին (Շարապանի գավառ) Կարմիր բանակի
հետ: Ինչպես գործառույթ, այստեղ եւ մուշկետ կազ-
մակարգեցինք Բալուխսկային: Բանդիտական յե-
ղակցութեան ժամանակ վողջ չփախուրդուցանեց և բանվո-
րուրդային իմ զեկավարութեամբ դուրս յեկան կովկա-
սականոյութայի դեմ: Շատ եմ ոգմում ինձ և մյուս աք-
աղակալութեանը: Բանվորները և գյուղացիները գոհ
են մեր աշխատանքից: Ձեր կարմիր բանակային կապի
վաշաի վ. Մեգրելիշվիլի»:

Ինչ վորքան սուր եր աշխատավորութեան ատելու-
թյունը դեպի մենչեվիկյան ավանտյուրան, ցույց է
տալիս գոսպոլենների ներկայանալը և պահանջը՝ ու-
ղարկել նրանց մենչեվիկիներին դեմ պայքարելու: Դա-

տալիքները հայտարարում եյին... «Յեթե մենք մեր
անգիտակցութեան հետեւանում լինել ենք մեր գորա-
մաներին 3-4 սրով, հիմա չենք ուզում խորհրդային
իշխանութեան և աշխատավորութեան դավաճանները
լինել: Մենք ցանկանում ենք հիմա վերացնել մեզանից
այդ բիծը, յերբ հակահեղափոխութեանը գլուխ է
բարձրացնում»:

Բազմաթիվ նամակներ, ընծաներ և այն ոգմու-
թյունը, վոր ստանում եյին Կարմիր բանակի գործադա-
տներն աշխատավոր մասնանիքից, հանդիսանում եյին
աշխատավորական զանգվածներին խորին շնորհակա-
ցութեան ցայտուն արտահայտութեաններից մեկը Կար-
միր բանակի աշխատանքների համար ազնվականու-
թեան, հոգեվորականութեան և վողջ սեմ ուսակցիայի
ձգտումների դեմ մղած պայքարում, վորտեղ ցանկա-
նում եյին նորից վերականգնել իրենց իշխանութեանը,
նորից ճորտութեան լուծը դնել գյուղացիութեան վը-
ղին:

Անհրաժեշտ է նշել, վոր հին հրամատարական կազ-
մի խոչը մասը պատվով կատարեց Բանվորա-Գյուղա-
ցական Կարմիր բանակի հրամատարի պարտը:
Հրամակազմը անկասկած ապացուցեց իրեն նվիրվածու-
թյունը աշխատավորութեան շահերին և նրանց աշխա-
տանքն այդ շրջանում կատարյալ հավատ եր ներշնչում
մեր գործադատների բարձր մարտական պատրաստութեան
գործում:

Մենչեվիկյան ավանտյուրան մի կերպ գոնե մեր
գործադատները սոցիալապես անհարգադատ հրամատարնե-
րից, և ի ավելի ամբողջապես դասակարգային միասնու-
թյունը և մեր մարտական շարժերը:

Հին հրամակազմից շատ չնչին տոկոսը դուրս յեկավ
վորային վարկուտներ և թորհրդային իշխանութեան բա-
ցարձակ դավաճաններ: Նրանք ցանկանում եյին դավա-
ճանել Կարմիր բանակին: Մեր գործադատների պետկազմը
և բանակայինները վողջ միայն չզնացին թորհրդային
իշխանութեան այդ դավաճանների յետեւից, այլ կու-

36

2. «Այն փոփոխական զազմը, վորի հետ մենք գործում ենք մինչեւ միմեզ (գինվորական ծառայությունը անցած առաջներում) իրեն մարտապատրաստությամբ, վաղ մի չափով ցածր չի կանգնած կադրային զորամասերի փոփոխական կազմից»:

3. Մինչ գինակաշային պատրաստությունը հսկայական առաջադիմություն է անում:

4. Ազգաբնակչության վերաբերմունքը դեպի յերկրային սիստեմը միանգամայն դրական է, վորն ի միջի այլոց ապացուցվում է չեքիայացուների չնչին տոկոսով»:

1924 թ. սկզբից Վրաստանում կազմակերպվում են յերկրային զորամասեր: Գոյութուն ունեցող զինվորականացի առանձնացվում են պետկազմի կադրեր, յերկրորդ՝ այժմ ընկ. Ֆրունզեյի անվան՝ զինվորային կազմակերպման համար: Յերկու զինվորականներն են սկզբում խստորեւի պիլոտներ՝ կադրային և յերկրային զննորդ: Ինչպես չեչոսեցինք վերելում, այդ ախլի ձեւը չեք կարող չունենալ մի չարք անհարմարություններ ղեկավարման գործում, վորի հետեւանքով 1925 թ. մարտին առաջին զինվորական, այժմ առաջին վրացական ընկ. ՍՍԱԻՆԻ անվան զինվորական դառնում է ամբողջապես կադրային 2-րդ ընկ. ՖՐՈՒՆԶԵՅԻ անվան՝ ամբողջապես յերկրային:

Մինչեւ առաջին համարը զինվորական հսկայական աշխատանք է տանում նորակազմ միավորների կազմման ու փոփոխման կազմի ցուցակադրման գործում:

1925 թ. սկզբին սկսվում է 1902 թ. ծնված նորակոչիկների առաջին յերեքամսյա պատրաստությունը և նույն թվի աշնանն անց է կացվում փոփոխական կազմի անդամների համարը:

Այստեղից են սկսում են յերկրային զորամասերի մուրաական ուսուցման բարձրացման փուլը ի շատե նորմալ պայմաններ:

Պետք է չեչոսել, վոր Վրաստանի աշխատավորական մասսաները միանգամայն դրական վերաբերմունք ունեցան ղեպի յերկրային զորամասերի կազմակերպման

գործը, արագ ըմբռնեցին յերկրային սիստեմի բոլոր առավելությունները յերկրասարքությանը սոցիալիստական շինարարությունից ավելի քիչ կորելու գործում:

Յորհրդային Վրաստանի տնտեսական և քաղաքական, աշխատավորության քաղաքական և կուլտուրական աճման հետ մեկտեղ աճում ու ամրանում են Վրաստանի յերկրային զոյաժամերը ոչապործելով Յորհրդային Միության մյուս ուղղական շրջանների հարուստ գործը: 1925 թ. անդամների համարն ապացուցեց յերկրային միավորների հսկայական հաջողությունները, վորոնք հիմք դրեցին յերկրային զինվորական մարտական ուսուցման արագընթաց աճման ու ամրացման:

Համախալ սոցիալիստական շինարարության հետ

Յորհրդային Միության բանվոր դասակարգը կոմունիստական կուսակցության յենինյան ղեկավարության ներքո, հաղթականորեն վերջացրեց վերականգնման շրջանը և ձեռնամուխ է յեղել Ժողովրդական արտադրության վերակառուցմանը: Կուսակցության լուրջագործ ՍՍՀՄ-ն ապրարային ինդուստրիալ յերկրից վերափոխել ինդուստրիալ ագրարային յերկրի, արագորեն ընդլրկելով և պրոլետարիատի միլիոնավոր մասսաների կողմից: Իլլիչի կոչը՝ «Հասնել և անցնել» տեխնիկային և տնտեսապես առաջավոր յերկրներից՝ առաջ է բերում չաեսնված խանդավառություն բանվոր դասակարգի շարքերում: Սոցիալիստական շինարարության հսկայական հաջողություններն ավելի և ավելի յեն բարձրացնում բանվոր դասակարգի խանդավառությունը, ագելի ու ավելի փոխում Յորհրդային Միության ղեմը:

«Նայեցե՛ք ՌՍԽՖՍՀ քարտեզին, գրում է ընկ. Լեին՝ պարիսպի մասին բրոշյուրում, վոլսգրայից Կոստիս, Ռոստովից հարավ արեւելք, Դոնում և Սառատովում, Որենբուրգից և Ոմսկից հարավ, Տոմսկից

հյուսիս ձգվում է անտեսանելի տարածություն, վարի վրա հեշտությամբ կտեղավորվելին տաանյակ մեծ կուլ-տուրական պետություններ: Այդ վոդ տարածության վրա տիրում է հահապետական դրություն, կիսավայրեն-ությունն է գազանային վայրենություն»:

«Նայեցեք ՍևՀՄ ֆարտեզին, ասում է ընկ. ՄՏԱ-ԼԻՆԸ, Հնգամյակը փոխեց յերկրի դիրքը. Վուլդայից հյուսիս, Ռուստովից հարավ, արեվել Դոնում, Սարատովում, Ռրենբուրգից և Ռմսկից հարավ, Տոմսկից հյուսիս, այդ վոդ տարածության վրա ուր-տիրում եր հահապետականություն, կիսավայրենություն և կա-տարյալ վայրենություն, անում են գիզանուական խորհ. և կոլեկտիվ տնտեսություններ, գործարաններ, շախտեր և ֆաղաֆներ Ռուստովի մոտ: Սելվաշտորոյ, Ստալինգրադում՝ տրակտորի, Ատան սարից վոչ հեռու, Մազնիտագորսկ, Կուզնեցոստորոյ, ածուխ, մետաղ, տրակտոր, նավթ, բամբակ, հայեցեք ՍևՀՄ ֆարտեզին քե ինչպես են կատարվում Լենինի ավանդները»:

ՍևՀՄ սոցիալիստական շինարարության աճման հետ միասին աճում ու զարգանում է արդյունաբերու-թյունն ու գյուղատնտեսությունը, զարգանում են արդյունաբերական նոր ճյուղեր՝ նավթ, տեքստիլ, վալյամաշակում, մեղադագործություն և այլն:

«Վրաստանի արդյունաբերության ընդհանուր տը-տադրանքը այսօր յերկու անգամ զերազանցում է նո-խապատերազմյան թվերը: Արդյունաբերությունը վե-րակառուցվում է նոր տեխնիկական հիմքերի վրա: Միայն հնգամյակի Յ-րդ տարվա ընթացքում արդյու-նաբերության արտադրանքը հավասար կլինի Վրաս-տանի նախապատերազմյան վոդջ արտադրանքին: Աճող ինդուստրացման տակ մտցվում է հզոր եներգե-տիկական բազա: Մենշևիկների որոք 5 հազար կիլովատ սենցոյ ելեկտրոկայանների դեմ, մենք ու-նենք այսօր 130 հազարից ավելի կիլովատ ուժ ու-նեցող ելեկտրոկայաններ: Վերջանում է Ռիոնգեսի կառուցումը, լայնացվում է Զագեսը, կառուցվում են տասնյակ չրջանային ելեկտրոկայաններ: Վրաս-

տանն արարային յերկրից զանազան և աղբարային ինդուստրիալ»:

... «Ռեալ աշխատավարձի մինչպատերազմյան մակարդակը վաղուց արդեն անցել ենք: Տարեց-տա-բի բարձրանում է աշխատավոր մասնաների տնտե-սական կուլտուրական մակարդակը»:

... «Սորհրդային Վրաստանում, ինչպես և վոդջ Սորհրդային Միության մեջ վերացվում անգործու-թյունը: Մենշևիկյան Վրաստանում գործազուրկ-ներն թրվը հասնում եր մի քանի տասնյակ հա-յարի»:

... «Վրաստանի սոցիալ դեմոկրատ դեկավարները գյուղատնտեսությունը հասցրին ծալք աստիճան քայլարյան և աղքատացման»:

... «Սորհրդային իշխանության որոք, բանվոր դատակարգի և միջակ ու չքավոր գյուղացիության դաշինքի ամրացման հիման վրա սոցիալիստական վերակառուցման նշանաբանի տակ, Վրաստանի գյուղատնտեսությունը շտեմոված արագությամբ ա-ճում ու զարգանում է: 1931 թ. ծրագրով ցանքերի տարածությունը յերկու անգամով անցնում է 1921 թ. ցանքերի տարածությունից: Հարյուրավոր տրակ-տորներ, հազարավոր գյուղատնտեսական մեքենա-ներ աշխատում են մեր դաշտերում:

Ռուսն կերպով ծավալվում է կոլխոզինարարու-թյունը: Վրաստանի կոլխոստեսություններում ընդ-գրկված է չքավոր միջակային տնտեսությունների 21 տոկոսը: Աճում է ՄՏԿ և Սորհրդային տնտեսություն-ների ցանցը: Վրաստանի գյուղատնտեսության մեջ մուտք են դրվել բարձրորակ տեխնիկական կուլտու-րաները՝ բամբակ, ռամի, թեյ, սոյա, կանեփ, ծխա-խոտ, ևՖիրային և կաուչուկային բույսեր: Տեխնիկա-կան կուլտուրաների տեսակարար կշիռը 1931 թ. 4 տոկոսից բարձրանում է մինչև 14 տոկոս համեմա-տած 1930 թ. հետ:

ՅԵՎ. ՅԱՐՈՍԼԱՎՍԿԻՅ»:

Նորհրդային Միության սրբազանքները զիջանա-
կան քայլերով ընթանում են առաջ սոցիալիզմի կա-
ռուցման ճանապարհով:

Յեթե արդյունաբերության մեջ «ով ում» հարցը
վաղուց արդեն լուծված է հողուտ պրոլետարիատի,
դյուղատնտեսության մեջ այդ հարցն ընթացիկ տա-
րում կլուծվի հիմնականում:

Ընթացիկ տարին վճռական հայահարիկային չըր-
ջաններում, պետք է ընդգրկի կոլտնտեսություններում,
գյուղացիական տնտեսությունների 80 տոկոսից փոշ
սլակաս, փորը այդ շրջաններին համար նշանակում է
հիմնականում համատարած կոլեկտիվացման ավար-
տում և կոլեկտիվության լիկվիդացիան վերադառնա-
կարգի: Վաղ Նորհրդային Միության մեջ կոլեկտի-
վացման պետք է լենինարիվի բոլոր գյուղացիական
տնտեսությունների 50 տոկոսը:

Համկոմկուսի ղեկավարների (1930 թ.) պլանումը
հնդամյակի առաջին յերկու տարվա հանրազումարը
տալով իրեն բանաձեռնի մեջ նշում է՝

«Մեր յերկիրը, նրա սոցիալիստական սեկտորը,
ժողտնտեսության մեջ գրավել է բացարձակ գերա-
դասող դերը, քեվակոլիսի է սոցիալիստական ծավա-
լումն հարձակողականի շրջանը, սոցիալիզմի շրջանը:

Մատեցող 1931 թ. կլինի նորանոր հաջողություն-
ների մի տարի, սոցիալիզմի խոշոր հաջողությունների
տարի կապիտալիզմի դեմ մղվող պայքարում: Հնգամ-
յակի կատարումը կոլեկտիվացման բնագավառում կը-
տա սոցիալիստական ելեմենտների բացարձակ գերա-
դասում անհատական սեկտորի նկատմամբ գյուղում,
կամրապնդի բանվոր դասակարգի և գյուղացիության
աշխատավորական մասսաների գորումը և կավարտի
ևՄՀՄ-ի սոցիալիստական եկոմոսիկայի հիմքերի կու-
ռուցումը: Սա կլինի համաշխարհային նշանակություն
ունեցող հաղթանակ»:

Վճռական և արագ թափով փոփոխվում է Նորհրդ-
դային Միության ղեմը և մեր յերկրի սոխալական
այդ փոփոխությունների հետ մեկտեղ զգալի չափով

փոխվում է կարմիր բանակային կազմի ղեմը: Բզմի
Բաղվարչության պետ ընկ. Գամառնիկին իրեն 2 ա-
գիստայրուկ խորհրդակցությանը հղած նամակում գը-
րում է՝

«Յերկիրը՝ «նեպական Ռուսաստանից», վերա-
փոխվում է սոցիալիստական Ռուսաստանի. իսկ դա
նշանակում է մարդկանց հսկայական սոցիալիստական
վերափոխում մեր յերկրում և մենք ձեզ հետ միասին
արդեն այս տարի ունենալ հիմնական գյուղացիական
մասսաների վճռական բեկում դեպի սոցիալիզմ:

Զգալիորեն փոխվել է և կարմիր բանակի կազմը դեպի բանվորա-
կան, կուս, կոմերիտական շերտի անման ուղղու-
թյամբ, մեծ չափով կանի կոլտնտեսականների մա-
նակը:

Տեխնիկայի վերջին խոսքով կախված գոր-
ծարանից, տրակտորներով և կոմբայներով խոացված
խորհրդային տնտեսություններից և կոլեկտիվներից
յեկամ կարմիր բանակայինը կուլտուրային անել ու
գորացել է...

Մի կողմից և... «մյուս կողմից մեր հաջողություն-
ները հնարավոր դարձրին վճռականապես դնել և լու-
ծել կարմիր բանակի նորագույն տեխնիկայով խորաց-
նելու հարցը:

Ամեն-ամիս, տարեց-տարի անում է մեր գործա-
սերի կարմիր բանակային կազմի բանվորական շերտը,
գգալի չափով բարձրանում է կոլտնտեսականների տու-
կուր, յերեկվա միջակը, այստեղ կոլտնտեսականն
արդեն համընդհանուր է բանվոր դասակարգի հաստա-
տումն հեմարանը կարմիր բանակի պայմաններում:

Հսկայական փաբրիկաների և գործարանների բան-
վորը, կոլտնտեսական գյուղից, կոլտնտեսությունից,
վաղ, կոլտնտեսական կանգնելով աշխատանքային դիսցիպ-
լինականապես կանգնելով աշխատանքի նորագույն կազ-
մայի նոր նախադարի, աշխատանքի նորագույն կազ-
մակերպման վրա, միացնելով գիտության և կապիտա-
լիստական տեխնիկայի վերջին խոսքը, խոշոր սոցիա-
լիստական արտադրություն ստեղծող գիտակից բան-

դավառութեան բարձրացմամբ, Կարմիր բանակի զորամասերն ընթանում են դեպի մարտական ուսուցման բարձր ցուցանիշներ, դրոշմ են ժամանակակից մարտի բարդ ձևվերն և պայքարի արդի տեխնիկական միջոցներին:

Յերկրի սոցիալատական վերակառուցման, Միութեան պաշտպանութեան, պատերազմի աճող վերահաս վտանգի խնդիրները ըմբռնման հիման վրա, անհապաղ ուժեղանում ու բարձրանում են մարտական ուսուցման տեմպերը:

Մարտական ուսուցման վերջին տարիները ցույց են տալիս մեր զորամասերի մարտունակութեան բոլոր և լինանքների արագընթաց աճումը:

Պետերի կազմի ռազմա-քաղաքական վորակի, մարտիկների խանգավառութեան և դասակարգային գիտակցութեան բարձրացումն ապահովում են մարտական ուսուցման տեմպերի արագացումը, ժամանակակից մարտի բարդ ձևերի և տեխնիկական միջոցների տիրապետման գործը:

Անցած զորաշարժերը, մարտական հրաձգությունները, դիվիզիայի մարտական ուսուցման ստուգատեսը, ապացույց են վրացական առաջին և յերկրորդ հրաձիգ դիվիզիաների տակտիկական և հրաձգային պատրաստութեան մեջ ունեցած հաջողությունների:

Ամրանում ու բարձրանում է հեղափոխական կարգապահությունը և Կարմիր բանակի շարքերի միասնությունը, մարտիկների դասակարգային դիտողությունը աճման հիման վրա:

Սոցմրցման դուրս գալով Բազլի բանվորություն հետ, դիվիզիաների միավորները մարտական ուսուցման նոր տարին են մտել հաստատ համոզմունքով, չունենալ և վոչ մի խախտում. և այդ պարտավորումը Բազլի պորեւտարիատի առաջ կկատարվի:

Յեղբայրական հայկական դիվիզիայի տասնամյակի որը կնքած սոցմրցման պայմանագիրը Բազլի պորեւտարիատի հետ, հարվածայնութեան և սոցմրցման ծավալմամբ, կարգապահություն բարձրացմամբ, յեր-

կրի խնդուստրացման աշխատանքներին մասնակցութեան ուժեղացմամբ, կուսակցութեան գլխավոր դժի համար մզած պայքարի բարձրացմամբ, կկատարենք հաջողութեամբ:

ԲԳԿԻ բոլոր զորամասերի հետ կկհ կազմում, վրացական դիվիզիաները կատարել ու գործում են պետկազմի և մարտիկների ռազմական ուսուցումը:

Աճում ու ամրանում են Բանվորադուրացիական հրամատարների կազմերը:

Վրացական դիվիզիաների տասնամյա դոյութեան ընթացքում միանգամայն փոխվել է վոլը պետկազմի դեմքը:

Այժմ հրամկազմը հանդիսանում է կարմիր բանակային մասսայի հաստատուն և փորձյալ գաղտնիարական է, մասսաների պայքարի ղեկավարը մարտական ուսուցման բարձր տեմպերի գործում:

Կուսակազմակերպությունն ու կոմսոմոլը

Կոմ. կուսակցութեան հաստատուն ղեկավարութեան տակ Խորհրդային իշխանութեան և Միութեան վոլը աշխատավորութեան հողատարութեամբ, համաքայլ Խորհրդային Միութեան սոցիալատական շինարարութեան աճման, Կարմիր բանակի մարտական կորովի աճման հետ միասին, աճում է ազգային զորամասերի մարտիկներին և պետկազմի ռազմա-քաղաքական ուսուցումը:

Տակտիկական, հրաձգային, տեխնիկական և ֆիզպատրաստութեան հսկայական հաջողություններն արդյունք են կուսակցական կազմակերպությունների աճման, նրանց կազմակերպական աղեղնութեան ուժեղացման ու աշխատանքի փերակառուցման մարտական ուսուցման հրատապ խնդիրների և պահանջների հիման վրա:

Յերկու Փրոնտում մզած անհաշտ պայքարի հիման վրա, ալ թեքման դեմ, վորպես գլխավոր վտանգի, «ձախ» տրոցկիստական հակահեղափոխութեան. ալ-«ձախ» յերկրեւանի բոլկի և նրանց նկատմամբ հաշտովոյականութեան դեմ մարտական ուսուցման մեջ ո-

սրբառենիստական տեմպեր կրողներն զեմ, մարտա-
դարաստութեան բալլչեմիկեան տեմպերի համար
մղվող պաշարում, աճում է կուսկաղմակերպութեան-
նեքի հեղինակութեանը և ազդեցութեանը դրամատսերի
կյանքի բոլոր բնագավառներում:

Աճում և՛ ամբանում է կոմբիլիշներն կաղմակերպչա-
կան զերը:

Կուսակցութեան շարքերն դառնալով կուսակցութեան
դիմադր զծից յեւթ բոլոր թեքումներն զեմ մղվող
պաշարը, ել ավելի ուժեղացրին և բարձրացրին կու-
կաղմակերպութեաննեքի մարտունակութեանը. նա ա-
ջակցեց կուսակցական մասսաներն զաղափարական կա-
յունութեան և դասակարգային աշարիջութեան բարձ-
րացման չամբացնելով կուսկաղմակերպութեաննեքի ազ-
դեցութեանը պետկաղմի և կարմիր բանակային մաս-
սաների մեջ:

Կուսկաղմակերպութեաննեքի աճման ցուցանիշը
կարող է ծառայել առաջավոր հարվածայիններն և
պետկաղմի հսկայական ձգտումը զեպի կուսակցութեան-
նեք, բանվորական և կոլտնտեսական շերտի ավելա-
ցումը՝ կուսկաղմակերպութեաննեքի ներսում:

Մարտական ուսուցման բարձր տեմպերի, կարգա-
պահութեան իրական կաղմակերպիչները՝ կուսկաղ-
մակերպիչները—հանդիսանում են նույնպես մարտիկ-
ներն և պետկաղմի ինտերնացիոնալ կաղմակերպիչներ:

Կուսակցական կաղմակերպութեաննեքի զեկամա-
րութեամբ կարմիր բանակային մասսան միահամուռ
հսկահարված է տալիս դասակարգային թշնամու փոր-
ձերին, տարածելու իրեն ազդեցութեանը կարմիր բա-
նակի շարքերում, թուլացնելու նրա շարքերի ինտերնա-
ցիոնալ ամբուլթեանը:

Պաշտպանելով իրեն շարքերը դասակարգային թրչ-
նամու ազդեցութեանից, բանակային մասսան պաշար
և մղում յերկու Ֆրոնտում—մեծապետական չովինիզմի
և տեղական նացիոնալիզմի զեմ: Կկի բաղմաղղի
դրամատսերի համակարգում սրբառարական միտունու-

թեամբ վաղ թղկի հեա միտան մենք կուսում ու կուսում
ենք նրա մարտական շարքերը:

Դասակարգային թշնամին ավելի և ավելի յե զիմա-
դրում սրբառարկատի սոցիալիստական լախածափալ
հարձակմանը ամբողջ ճակատով. նա փորձում է սո-
ցիալիկ կարմիր բանակի շարքերը և իրեն սրբառար-
կատի աշխատանքով կուսկաղմային տրամադրութեաննեք
սերմանելով, քայքայել կարմիր բանակի շարքերը:

Հեղափոխութեան հալածարկմ պաշտպաններն ա-
շարիջ հսկում են դասակարգային թշնամու փոսնձգու-
թեաննեքին, անխնա մերկացնելով և պաշարելով նը-
բանց քայքայիչ աշխատանքի զեմ:

Կարմիր բանակային մասսան ավելի ու ավելի յե
ներգրավում սոցմրցակցութեան և հարվածայնու-
թեան շարքերը:

Պատերազմի աճող վտանգի առաջ մեր մարտիկներն
ուժեղացնում են պատերազմի ժամանակակից բարդ ձե-
վերի տիրապետման աշխատանքը և խանդավառու-
թեան ուժեղացումը:

Աճում ու ամբանում են կուսակցութեան ոգնականի՝
Լենինյան կոմսոմոլի շարքերը:

Կոմսոմոլը կուսակցութեան հալածարկմ ոգնականն
է մասսաների պաշարի կաղմակերպման, հանուն ին-
տերնացիոնալ դատարարականութեան, սոցմրցման և հար-
վածայնութեան առաջավորները համաշխարհային հե-
ղափոխութեան փորակավոր մարտիկներ պատրաստելու
գործում:

Յեւ հենց դրա համար դասակարգային թշնամին
փորձում է սոցիալիկ նրա շարքերը, ցանկանալով թու-
լացնել նրա մարտական կայունութեանը:

Բայց Լենինյան կոմսոմոլն ամուր և հաստատուն
կանգնած է սրբառարկատի դասակարգային չահերի
պաշտպանութեան ներսում և նրանից դուրս դասակար-
գում Միութեան ներսում և նրանից դուրս, ուժեղացնելով
դալին թշնամիներն ազնուաբայի զեմ, ազդեցութեանը
իրեն ազդեցութեանը անկուսակցական կարմիր բա-
նակային մասսաների վրա:

Ինվիզիայի գործառնների ինստիտուցիոնալ ամբողջությունը

Կարմիր բանակը միակ հեղափոխական բանակն է, վերը պաշտպանում է բոլոր ազգութայինների աշխատավորության շահերը, համախմբում է խորհրդային Միության աշխատավորության հակադասական ուժերը, պաշտպանելու սոցիալիզմ կոոպերացիոն արժեքները պրոլետարական յերկիրը:

Կոմունիստական կուսակցությունը և խորհրդային Միության բանվոր դասակարգը կատարելով ընդ-
Լենինի ավանդները, ամրացնում են յերկրի պաշտպան ունակությունը, ամրացնելով Կարմիր բանակի մարտական հզորությունը, խտացնելով նրա շարքերը նորագույն տեխնիկայով:

Խորհրդային Միության մեծ ապրող բոլոր ազգությունները մեծ խանդավառությամբ գնում են Կարմիր բանակի շարքերը, սովորում են աֆելի լավ պաշտպանել պրոլետարական յերկիրը, սովորում են հաղթել և պատրաստվում են դայիք պրոլետարական հեղափոխության մեծ հաղթանակների համար:

Կի բանակը Անդրկովկասի աշխատավորության մարտական ինտերնացիոնալիզմի մարմնացումն է: Կովկասյան Կարմրագրող բանակը համախմբելով բազմազգի Անդրկովկասի աշխատավորությանը, հաստատուն կանգնած է խորհրդային Միության սահմանների պաշտպանությունը:

Մարտական պատրաստության բարձր տեմպերի միասնական վուզով լցված, Անդրկովկասի պրոլետարիատի հետ սերտորեն կապված, Կովկասյան Կարմրագրող բանակը կատարում է հնդամյակի 3-րդ տարվա վճռական խնդիրները:

Կովկասյան Կարմրագրող բանակի զորամասերը սոցիալական են հրավիրում հազվի պրոլետարիատին, դրան են միանում Անդրֆեդերացիայի բոլոր պրոլետարները: Անդրկովկասի պրոլետարիատը, Կի բանակի և Կասպյան տորմիդի մարտիկներն ու պետկազմը հրե-

դամյակի վճռական տարին հայտարարում են պլանների կատարման և գերակատարման հարվածային տարի, մարտական պատրաստության, յերկրի պաշտպանության հարվածային տարի:

Սուալին վրացական ընդ-ՍՍՍՐԻՆի անվան դիվիզիան սոցիալական պայմանագիր է կնքել Անդրկովկասի Ֆարբիշու-գավուդակայա շրջանի բանվորների հետ: Իսկ ընդ-Ֆրոնտեզեի անվան յերկրորդ վրացական դիվիզիան Սուբախանի բանվորների հետ:

Այսպես՝ բանվոր դասակարգի և Կարմիր բանակի ինտերնացիոնալ միասնությունը հիման վրա, փխադարձ ոգնությունով և հնդամյակի վճռական տարվա խնդիրներով կատարման, ստուգման ճանապարհով, աճում, բի կատարման և Կովկասյան Կարմրագրող բանակի ազգամարմնում և Կարմրային զորամասերի մարտական կորույթը:

Միայն և միայն խորհրդային իշխանության որոգ և յերկրյան ազգային քաղաքականությունն ընդունակ է ապահովելու բազմազգի աշխատավորների միասնությունը, միայն յերկրյան ազգային քաղաքականությունն է, վեր ապահովում է բոլոր ազգերի աշխատավորության ստեղծագործական ուժերի ծավալումը, սոցիալիստական շինարարության և յերկրի պաշտպանության համար:

Վրացական Կարմիր դիվիզիաներն իրենց հերթին համախմբելով վրաստանում ապրող և անցյալներում մենչևիկյան տիրապետության որոգ իրար դեմ պայքար մենչևիկյան տիրապետության աշխատավորներին, նրանց վողջ բող ազգությունների աշխատանքները ուղղում են դեպի ստեղծագործական աշխատանքները ուղղում են դեպի պրոլետարական յերկրի պաշտպանության դարձը:

Խորհրդային իշխանությունն սմբողջապես ապահովում է ազգային զորամասերի մարտական ուսուցման և կատարելագործման բոլոր անհրաժեշտ պայմանները և կատարելությունը քաղաքական-կուլտուրական աշխատանք-մարտիկներին քաղաքական-կուլտուրական աշխատանքները տանելով իրենց մայրենի լեզվով, սերտ կապ ունենալով համարման շրջանների հետ և հենվելով ալլե նալով սոցիալիստական շինարարության փորձի վրա:

Այսպես՝ Կովկասի կոմունիստները և վսզ՝ բանվոր
դասակարգը արգարացրին ընկ. Լենինի հուշերը՝
«վոր նրանց (Կովկասի խորհրդային հանրապետութ.)
սերտ միությունը կստեղծի ազգային համերաշխության
այնպիսի որինակ, վորը չի տեսնված բուրժուազիայի ո-
րոք և անհնար է բուրժուական հասարակարգում»:

Այսպես՝ կոմկուսակցության ղեկավարութան տակ
խրադործվում են ընկ. Լենինի ավանդները վրացական
կարմիր զորամասերի ստեղծման և ամրապնդման մա-
սին:

Ահա այսպես մարտիկներն ու պետկազմը պայմա-
րում են հանուն ընկ. Լենինի ավանդների, յերկրի
պաշտպանության ուժեղացման մասին:

Ուժերի ել ավելի լարումով բանվոր դասակարգը
կկատարի հնգամյակի հզոր պլանը, պատրաստելով ու-
ժեղ բազա կարմիր բանակի ամրացման և յերկրի պաշտ-
պանության համար:

Վրացական զորամասերի մարտիկներն ու պետ-
կազմը իրենց գոյության 2-րդ տասնամյակն են մշտ-
նում մարտական պատրաստության բարձր տեմպերի,
սոցիալիստական մրցակցության և հարվածայնության
նշանաբանի տակ:

« Ազգային գրադարան »

NL0221682

41. 333

2-

26